

Handreiking anticonceptiemiddelen

Een overzicht

Colofon

Deze handreiking is een publicatie van de Koninklijke Nederlandse Organisatie van Verloskundigen (KNOV).

© 2017 Koninklijke Nederlandse Organisatie van Verloskundigen

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de KNOV. U kunt deze uitgave ook inzien via www.knov.nl

Auteurs

Antje Beuckens en Marjolein Udo

Contact KNOV

Postbus 2001
3500 GA Utrecht
T +31 (0)30 282 31 00
E info@knov.nl

Inhoudsopgave

1	Algemeen	5
1.1	Inleiding	5
1.2	Wanneer bespreek je anticonceptie?	5
2	Welke anticonceptiemethoden zijn er?	8
3	Natuurlijke methoden	10
3.1	Lactatie-amenorroemethode (LAM)	10
3.2	Natural Family Planning of natuurlijke geboorteregeling	11
3.3	Basale temperatuurcurve (BTC) of temperatuurmethode	13
3.4	De cervixslijmmethode of Billings methode	15
3.5	Coïtus interruptus	17
3.6	Abstinentie	18
4	Barrièremethoden	19
4.1	Mannencondoom	19
4.2	Het vrouwencondoom	20
4.3	Pessarium	21
4.4	Portiokapje	22
5	Hormonale anticonceptie	23
5.1	Combinatiepreparaten	23
5.1.1	De combinatiepil	23
5.1.1.1	Microgynon 50	26
5.1.1.2	Microgynon 20 en generiek	26
5.1.1.3	Microgynon 30 en generiek	27
5.1.1.4	Stediril 30	27
5.1.1.5	Lovette	28
5.1.1.6	Trigynon	29
5.1.1.7	Trinordiol	29
5.1.1.8	Trinovum	30
5.1.1.9	Mercilon en generiek	31
5.1.1.10	Marvelon en generiek	31
5.1.1.11	Generiek	32

5.1.1.12	Femodeen en generiek	33
5.1.1.13	Minulet	34
5.1.1.14	Cilest	34
5.1.1.15	Yaz en generiek	35
5.1.1.16	Volina®	36
5.1.1.17	Daylette	37
5.1.1.18	Yasmin en generiek	37
5.1.1.19	Rosal	38
5.1.1.20	Zoely	39
5.1.1.21	Qlaira	39
5.1.2	Anticonceptie ring of vaginale ring	41
5.1.3	Anticonceptiepleister	43
5.2	Hormonale anticonceptie met alleen progestageen	45
5.2.1	Pil met alleen progestageen (minipil) (CERAZETTE®)	45
5.2.2	Prikpil	47
5.2.3	Anticonceptiestaaftje (IMPLANON NXT)	49
6	Intra-uterine methode	51
6.1	Koperspiraal	51
6.2	Hormoonspiraal	54
7	Definitieve methoden	57
7.1	Sterilisatie van de vrouw	57
7.2	Sterilisatie van de man	57
8	Handige websites	58
9	Literatuur	58

1 Algemeen

1.1 Inleiding

De handreiking Anticonceptiemiddelen is een naslagwerk voor verloskundigen om vrouwen te informeren en voor te lichten over welke anticonceptiemiddelen er zijn en hoe deze gebruikt dienen te worden.

Steeds vaker besluiten vrouwen om geen hormonale anticonceptiemiddelen meer te gebruiken. Zij voelen zich depressief, ervaren stemmingswisselingen, verminderd libido, misselijkheid, verhoogde bloeddruk, gewichtstoename. Ook zijn er vrouwen die meer behoefte hebben aan een natuurlijk leven waarin hormonale anticonceptiemiddelen geen rol spelen. Deze vrouwen zijn op zoek naar alternatieven voor hormonale anticonceptie. In deze handreiking staat een compleet overzicht van alle vormen van anticonceptie genoemd.

De literatuur over depressie bij het gebruik van hormonale anticonceptie is tegenstrijdig. In het Nederlands Tijdschrift voor Obstetrie en Gynaecologie is hier discussie over. De conclusie is dat er nog onvoldoende wetenschappelijk bewijs is voor het optreden van een depressie bij hormonaal anticonceptiegebruik.^{1,2}

Over gewichtstoename en verminderd libido zegt de NHG-standaard Anticonceptie (2010) dat gewichtstoename bij het gebruik van combinatiepreparaten niet is aangetoond.³ Ook voor het verminderde libido bij het gebruik van hormonale anticonceptie is geen verband aangetoond.³ Bij de beschrijving van de afzonderlijke anticonceptiemethoden staat of deze effect heeft op bovengenoemde ervaringen.

De informatie in de handreiking Anticonceptie is deels afkomstig uit de NHG-standaard Anticonceptie (2011). Een nieuwe NHG-standaard wordt verwacht in 2018. Zodra deze uitkomt zal de tekst in deze handreiking aangepast worden.

1.2 Wanneer bespreek je anticonceptie?

Het belang van counseling

Het is van groot belang dat vrouwen goed voorgelicht worden over het gebruik van anticonceptie. Uit de Landelijke abortusregistratie 2015 blijkt dat veel abortussen voorkomen hadden kunnen worden bij goed gebruik van anticonceptie.⁴

Veel vrouwen kiezen de methode die bij hen past. Motieven voor hun keuze zijn: regulering van de menstruatie en bijdrage van de partner. De belangrijkste reden blijft echter de betrouwbaarheid van anticonceptie.⁵

Vrouwen zijn vrij in hun keuze voor anticonceptie. Uit onderzoek blijkt echter dat veel vrouwen het lastig vinden om anticonceptie goed te gebruiken. 67% van de pilgebruiksters geven aan dat zij de laatste zes maanden de pil wel eens vergeten, 21% van deze groep vergat verschillende keren de pil

van dezelfde strip. Bij het vergeten van de pil spelen twee factoren een belangrijke rol namelijk de attitude ten aanzien van de pil en de 'eigeneffectiviteit' dat wil zeggen de eigen inschatting of de vrouw in staat is om ook onder moeilijke omstandigheden de pil in te nemen. Denk aan niet thuis slapen of onregelmatige diensten. Dit komt tot uiting bij niet-westerse vrouwen, zij hebben vaker negatieve gedachten over de pil en hun vermogen om de pil dagelijks in te nemen. Het is raadzaam om vrouwen die de pil regelmatig vergeten of die tegenstrijdig staan tegenover de pil voor te lichten over alternatieve methoden.

Als vrouwen de pil vaak vergeten kan aangeraden worden om geen stopweek in te lassen. De NHG-standaard is hierin echter terughoudend omdat nog niet bekend is wat de gevolgen van langdurig oestrogeengebruik is. Uit een Cochrane-review blijkt dat er geen medische redenen zijn om een stopweek in te lassen.⁶ Een voordeel van doorslikken is dat de hormoonschommelingen en de daarbij behorende klachten uitblijven.

Bespreek de belemmeringen zoals bijwerkingen en het niet goed gebruiken van anticonceptie met de vrouw. Besteedt meer tijd aan voorlichting als vermoed wordt dat een vrouw de informatie niet goed begrijpt

Voorlichting over goed gebruik van anticonceptie is niet alleen belangrijk voor vrouwen. Ook mannen hebben hierin een verantwoordelijkheid.

Aanbevelingen

1. Bespreek met de vrouw tijdens de voorlichting hoe zij omgaat met lastige situaties zoals bijwerkingen en pilgebruik bij onregelmatige diensten.
2. Bespreek ook wat de vrouw kan doen als anticonceptie verkeerd wordt gebruikt. Biedt eventueel alternatieven.
3. Betrek partners bij de counseling over anticonceptie. Ook mannelijke partners hebben hierin verantwoordelijkheid.
4. Bespreek belemmeringen zoals bijwerkingen met de vrouw

Tijdstip van counseling

Voorlichting over anticonceptie wordt bij voorkeur gegeven in de eerste acht à tien dagen na de bevalling en bij de nacontrole rond zes weken post partum. Omdat het mogelijk is dat paren de coïtus hervatten binnen zes weken na de bevalling is het verstandig om tijdens de zwangerschap al informatie en voorlichting te geven over anticonceptie. De vrouw en haar partner bepalen samen met de verloskundige wanneer het anticonceptieconsult plaats vindt.

Vrouwen die een sectio hebben ondergaan wordt afgeraden om de eerste zes maanden na de bevalling zwanger te worden. Voorlichting over anticonceptie in de kraamperiode is daarom van essentieel belang.

Andere redenen om anticonceptie te bespreken kunnen zijn: regulering cyclus, hoeveelheid bloedverlies, pijn en klachten rond de menstruatie, klachten rond de overgang, invloed van hormonen op lichaam en geest of behoud van fertiliteit

Daarnaast kan anticonceptie toegepast worden bij: menorrhagie, dysfunctioneel bloedverlies, dysmenorrhoe, perimenstruele klachten, perimenopauzale klachten, endometriose

Anticonceptie en voeding van de pasgeborene

Borstvoeding kan als natuurlijke methode gebruikt worden voor anticonceptie. De informatie hierover is te vinden in hoofdstuk 3 Natuurlijke methoden onder 3.1. Lactatie-amenorroemethode (LAM).

Een koper of hormoonspiraal heeft geen invloed op de borstvoeding en de groei van het kind. Aanbevolen wordt om in de eerste vier tot zes weken na de bevalling geen spiraal te plaatsen in verband met het herstel van de uterus na de bevalling. Daarnaast wordt de kans op uterusperforatie en expulsie verkleind. In het veld wordt steeds vaker een spiraal pas bij acht tot twaalf weken na de bevalling geplaatst.

Bij vroege plaatsing van een hormoon- of koperspiraal is er risico op perforatie van de uteruswand of expulsie.

Vanaf zes weken na de bevalling kan begonnen worden met orale anticonceptie. Geadviseerd wordt om de pil met alleen progestageen voor te schrijven. Deze pil heeft de minste invloed op de hoeveelheid borstvoeding, de hormonen komen wel in de moedermelk maar dit lijkt niet schadelijk te zijn voor het kind.

Als een vrouw geen borstvoeding geeft kan na twee weken gestart worden met een methode met alleen progestageen. Met een combinatiemiddel kan beter na drie weken gestart worden in verband met een risico op trombose.

Bij flesvoeding kan binnen twee weken na de bevalling met de pil met alleen progestageen gestart worden.

Trombose

Gecombineerde hormonale anticonceptiemiddelen die zowel oestrogeen als progestageen bevatten hebben een licht verhoogd risico op trombose. Op de website van het [College ter Beoordeling van Geneesmiddelen](#) staan de risico's en de symptomen beschreven.

2 Welke anticonceptiemethoden zijn er?

Natuurlijke methoden

De methoden die hiervoor gebruikt kunnen worden zijn:

- Lactatie-amenorroemethode (LAM)
- Natural Family Planning of natuurlijke geboorteregeling
- Basale temperatuur curve of temperatuurmethode
- Cervixslijm methode
- Coïtus interruptus
- Abstinentie

Barrièremethoden

- Mannencondoom
- Vrouwencondoom
- Pessarium
- Cervixkapje

Hormonale anticonceptie

- Combinatiepreparaten
 - Combinatiepil
 - Vaginale ring
 - Pleister
- Hormonale anticonceptie met alleen progestageen
 - Pil met alleen progestageen
 - Prikpil
 - Implantatiestaafje
 - Hormoonspiraal: zie intra-uterine methode

Intra-uterine methode

- Koperspiraal
- Hormoonspiraal

Definitieve methoden

- Sterilisatie van de man
- Sterilisatie van de vrouw

Per methode wordt beschreven:

1. Werking
2. Betrouwbaarheid
3. Indicaties
4. Contra-indicaties
5. Bijwerkingen

6. Werkende bestanddelen
7. Borstvoeding
8. Meer informatie

3 Natuurlijke methoden

3.1 Lactatie-amenorroemethode (LAM)

1. Werking

De lactatie-amenorroemethode (LAM) is een methode waarbij volledige borstvoeding **moet** worden gegeven.

2. Betrouwbaarheid

Als er aan onderstaande voorwaarden wordt voldaan, heeft borstvoeding een anticonceptieve werking en is het risico op zwangerschap tot 6 maanden na de geboorte minder dan 2%.

- Volledige borstvoeding: dit houdt in dat je baby op verzoek dag en nacht de borst krijgt. Overdag mag er niet meer dan 4 uur tussenpauze in zitten, 's nachts is dat vijf uur.
- Kolven kan niet aangezien de zuigreflex belangrijk is voor de juiste hormoonbalans.
- Bijvoeding mag niet gegeven worden omdat dit leidt tot minder lang drinken aan de borst en daardoor tot lagere prolactinespiegels. Dit geeft een grotere kans op een eisprong.
- Als er vanaf 10 tot 14 dagen vaginaal bloedverlies optreedt is de methode niet meer veilig.
- In Nederland wordt geadviseerd om na vier maanden bijvoeding te geven. De LAM is dan niet meer betrouwbaar.
- Na zes maanden wordt geadviseerd om een aanvullende methode te gebruiken.

3. Indicaties: geen

4. Contra-indicatie: geen

5. Bijwerkingen: geen

6. Werkende bestanddelen: geen

7. Borstvoeding: LAM kan worden gebruikt bij borstvoeding.

8. Meer informatie: geen

3.2 Natural Family Planning of natuurlijke geboorteregeling

1. Werking

NFP staat tegenwoordig bekend als Sensiplan. Sensiplan is een methode (**symptothermale methode**) waarbij de vrouw leert om de eisprong vast te stellen aan de hand van lichaamssignalen.

- Schommelingen in de lichaamstemperatuur: het gaat om de basale lichaamstemperatuur. Deze stijgt in vrijwel iedere cyclus rond de eisprong.
- De verandering van het baarmoederslijmvlies: kliertjes in de baarmoederhals produceren slijm in een deel van de cyclus. Dit (cervix)slijm kan de vrouw aan de buitenkant bij de schede-ingang waarnemen. De verandering van de "kwaliteit" van dit slijm tijdens de cyclus geeft informatie over de vruchtbaarheid.
- De veranderingen van de baarmoedermond: de baarmoederhals verandert in de loop van de cyclus. Deze verandering kan de vrouw door zelfonderzoek vaststellen. In sommige gevallen kan dit derde signaal de vrouw aanvullende informatie en meer zekerheid geven.

Bij deze methode heeft de vrouw (en haar partner) de keuze om wel of niet zwanger te worden.

2. Betrouwbaarheid: deze methode is alleen veilig als de vrouw en haar partner zich nauwgezet aan de methode houden.
3. Indicaties: Sensiplan kan gebruikt worden om zwanger te worden.
4. Contra-indicatie: geen
5. Bijwerkingen: geen
6. Werkende bestanddelen: geen
7. Borstvoeding: deze methode kan gebruikt worden bij borstvoeding omdat deze niet afhankelijk is van hormoonspiegels.
8. Meer informatie: meer informatie is te vinden op: www.nfp-nederland.nl. Voor vrouwen is het mogelijk om een cursus te volgen. Kosten: tussen de € 400,- en € 560,-.

Voor het meten van de lichaamstemperatuur zijn verschillende hulpmiddelen op de markt. Deze zijn nauwkeuriger dan een gewone thermometer. Zowel de cycluscomputers als de basale thermometers herkennen de veranderingen van de lichaamstemperatuur op het moment van de eisprong. De cycluscomputer werkt op basis van ingevoerde gegevens, bij de basale thermometer noteert de vrouw zelf de gegevens op papier.

Cycluscomputers en basale thermometers kunnen zowel voor anticonceptie als voor conceptie gebruikt worden.

Cycluscomputer: leverancier is [Lady-Comp](#). De prijzen liggen tussen de € 295 - € 555,-.

Basale Thermometers: verschillende fabrikanten leveren basale thermometers. Deze zijn verkrijgbaar bij drogisterijen. De prijzen liggen tussen de € 4,99 - € 15,-

3.3 Basale temperatuurcurve (BTC) of temperatuurmethode

1. Werking

Deze methode maakt gebruik van het feit dat de basale lichaamstemperatuur 0,3 – 0,5 graden stijgt na de eisprong tot aan de volgende menstruatie. De temperatuur moet elke dag voor het opstaan op hetzelfde moment gemeten worden. Vanaf de tweede dag met de verhoogde temperatuur is een zwangerschap niet meer mogelijk. Bij de BTC methode wordt het moment van de eisprong dus achteraf vastgesteld. Pas als de temperatuur minimaal 3 maanden dagelijks gemeten is, kan met een redelijke zekerheid gezegd worden wanneer de eisprong was en weet de vrouw haar eigen ritme en cyclus duur.

2. Betrouwbaarheid

De ovulatie kan alleen achteraf vastgesteld worden. De temperatuur verandert ook bij ziekte, vermoeidheid, stress, alcohol- of medicijngebruik. De betrouwbaarheid kan verhoogd worden in combinatie met de cervixslijmmethode.

3. Indicaties: BTC kan ook gebruikt worden om zwanger te worden.

4. Contra-indicatie: geen

5. Bijwerkingen: geen

6. Werkende bestanddelen: geen

7. Borstvoeding: deze methode kan gebruikt worden bij borstvoeding

8. Meer informatie:

Nadelen:

- Betrouwbaarheid
- dagelijks met anticonceptie bezig
- niet vrijen tijdens de eerste helft van de cyclus
- discipline om elke ochtend voor het opstaan je lichaamstemperatuur te meten, pas na drie maanden is de methode betrouwbaar

Voordeel:

- Geen gebruik van hormonale anticonceptie

Voor de basale temperatuurcurve (BTC) of temperatuurmethode zijn verschillende hulpmiddelen op de markt. Deze hulpmiddelen zijn nauwkeuriger dan een gewone thermometer. Zowel de cycluscomputers als de basale thermometers herkennen de veranderingen van de lichaamstemperatuur op het moment van de eisprong. De cycluscomputer werkt op basis van ingevoerde gegevens, bij de basale thermometer noteert de vrouw zelf de gegevens op papier.

Cycluscomputers en basale thermometers kunnen zowel voor anticonceptie als voor conceptie gebruikt worden.

Cycluscomputers en basale thermometers kunnen zowel voor anticonceptie als voor conceptie gebruikt worden.

Cycluscomputer: leverancier is Lady-Comp. De prijzen liggen tussen de € 295 - € 555,-.

Basale Thermometers: verschillende fabrikanten leveren basale thermometers. Deze zijn verkrijgbaar bij drogisterijen. De prijzen liggen tussen de € 4,99 - € 15,-

Het anticonceptiemiddel Persona© is niet meer verkrijgbaar.

3.4 De cervixslijmmethode of Billings methode

1. Werking

Door naar de samenstelling van het cervixslijm te kijken kan het moment van ovulatie vastgesteld worden. Onder invloed van het hormoon oestradiol verandert de samenstelling van het cervixslijm. De productie van het cervixslijm stopt direct na de eisprong. In de niet-vruchtbare periode sluit het cervixslijm de baarmoedermond, terwijl in de vruchtbare periode het cervixslijm zorgt voor een makkelijke toegang.

Door een kleine tampon in te brengen tot op de baarmoedermond en deze voorzichtig te verwijderen of door met de vinger of een stukje wc-papier de ingang van de vagina af te vegen kan bekeken worden of iemand vruchtbaar is. Als er geen cervixslijm aanwezig is dan is de eisprong geweest en is de vrouw niet vruchtbaar. Als de vrouw wel vruchtbaar is dan is er een heldere slijmdraad aan de tampon, vinger of wc-papier te zien.

Om de vruchtbare periode vast te stellen moet onderzocht worden :

- het begin van de ongesteldheid en het begin van de nieuwe cyclus
- de temperatuurverandering na de eisprong
- de verandering van het cervixslijm na de oorsprong

Om een redelijke zekerheid te voorspellen moet dit 3 maanden nauwkeurig bijgehouden worden.

2. Betrouwbaarheid

De cervixslijmmethode of Billings methode is onbetrouwbaar omdat achteraf gemeten wordt wanneer de eisprong was. De vrouw moet leren hoe 'vruchtbaar' slijm er uit ziet. In de eerste helft van de cyclus kan je niet vrijen.

3. Indicaties: geen

4. Contra-indicatie: geen

5. Bijwerkingen: geen

6. Werkende bestanddelen: geen

7. Borstvoeding: deze methode kan worden toegepast bij borstvoeding.

8. Meer informatie: is te vinden op anticonceptiemethoden.be

Nadelen:

- De methode is onbetrouwbaar door meting achteraf
- De vrouw is altijd met anticonceptie bezig
- In de eerste helft van de cyclus kan geen gemeenschap plaatsvinden

Voordelen:

- geen gebruik van hormonale anticonceptiva

3.5 Coïtus interruptus

1. Werking

Coïtus interruptus berust op het voorkomen van zwangerschap door het tijdig afbreken van de coïtus zodat er geen ejaculatie in de vagina plaatsvindt.

2. Betrouwbaarheid

De betrouwbaarheid van deze methode is laag. Het voorvocht kan spermacellen bevatten. Door de opwinding lukt het soms niet om op tijd terug te trekken. Tevens kan sperma door de vingers worden ingebracht. De betrouwbaarheid is afhankelijk van de mate van motivatie, zorgvuldigheid en samenwerking tussen beide partners. De vrouw is hierbij afhankelijk van de man.

3. Indicaties: geen

4. Contra-indicatie: geen

5. Bijwerkingen: geen

6. Werkende bestanddelen: geen

7. Borstvoeding: deze methode kan gebruikt worden bij borstvoeding

8. Meer informatie: voor- en nadelen: zie betrouwbaarheid.

3.6 Abstinentie

1. Werking: abstinentie is het onthouden van geslachtsgemeenschap.
2. Betrouwbaarheid: de betrouwbaarheid is hoog.
3. Indicaties: geen
4. Contra-indicatie: geen
5. Bijwerkingen: geen
6. Werkende bestanddelen: geen
7. Borstvoeding: deze methode kan worden toegepast bij borstvoeding
8. Meer informatie: geen

4 Barrièremethoden

Een barrièremiddel voorkomt dat de zaadcellen de baarmoeder bereiken. Het voordeel is dat deze middelen de natuurlijke cyclus niet verstoren.

4.1 Mannencondoom

1. Werking

Een condoom zorgt ervoor dat de zaadcellen de baarmoeder niet bereiken.

2. Betrouwbaarheid

Bij juist gebruik van het condoom is het risico op zwangerschap ongeveer 2% per jaar. Afglijden of scheuren zijn van invloed op de betrouwbaarheid. De betrouwbaarheid wordt verhoogd door het gebruik van zaaddodende crème of pasta.

3. Indicaties: geen

4. Contra-indicatie: geen

5. Bijwerkingen

Mannencondooms zijn meestal van latex gemaakt met aan de binnenkant een zaaddodend middel. Dit kan irritatie geven door een rubberallergie. Tegenwoordig zijn er ook latexvrije condooms beschikbaar.

6. Werkende bestanddelen: geen

7. Borstvoeding: deze methode kan gebruikt worden bij borstvoeding.

8. Meer informatie:

Nadeel:

- het aanbrengen van het condoom kan storend zijn bij het vrijen
- het condoom kan scheuren

Voordeel:

- het condoom beschermt tegen seksueel overdraagbare aandoeningen (SOA's)
- het condoom is makkelijk te verkrijgen

4.2 Het vrouwencondoom

1. Werking

Het vrouwencondoom zorgt ervoor dat de zaadcellen de baarmoeder niet bereiken. Het condoom bevat aan beide zijden een flexibele ring. De binnenring wordt in de vagina gebracht, de buitenring rust op de vulva. Het vrouwencondoom kan al voor de geslachtsgemeenschap worden ingebracht.

2. Betrouwbaarheid

Bij correct gebruik van het vrouwencondoom is het risico op zwangerschap ongeveer 5% per jaar. Afglijden of scheuren zijn van invloed op de betrouwbaarheid. De betrouwbaarheid wordt verhoogd door het gebruik van zaaddodende crème of pasta.

3. Indicaties: geen

4. Contra-indicatie: geen

5. Bijwerkingen: geen

6. Werkende bestanddelen: het condoom is gemaakt van polyurethaan

7. Borstvoeding: deze methode kan worden toegepast bij borstvoeding

8. Meer informatie:

Nadeel:

- het aanbrengen van het condoom kan storend zijn bij het vrijen

Voordeel:

- de vrouw is niet afhankelijk van de man
- het vrouwencondoom beschermt tegen seksueel overdraagbare aandoeningen (SOA's)
- Het vrouwencondoom kan al maximaal 24 uur van tevoren ingebracht worden

4.3 Pessarrium

1. Werking

Een pessarium voorkomt dat de zaadcellen de baarmoedermond bereiken. Het pessarium wordt door de vrouw zelf ingebracht. Het is een gesloten ring van rubber of siliconen die buigzaam en soepel is. Het pessarium wordt maximaal 2 uur voor de geslachtsgemeenschap diep in de schede ingebracht. De betrouwbaarheid wordt verhoogd als ook een zaaddodende pasta is aangebracht aan alle zijden van het pessarium. Na de zaadlozing moet het pessarium minstens 6 – 8 uur blijven zitten om er zeker van te zijn dat de spermacellen zijn geïmmobiliseerd.

2. Betrouwbaarheid

Afhankelijk van het type pessarium varieert het risico op zwangerschap van 6 – 26% per jaar. Het pessarium moet jaarlijks gecontroleerd worden.

3. Indicaties: geen

4. Contra-indicatie: geen

5. Bijwerkingen: geen

6. Werkende bestanddelen: een pessarium is gemaakt van rubber of siliconen

7. Borstvoeding: deze methode is geschikt bij borstvoeding.

8. Meer informatie: het pessarium wordt bij de huisarts opgemeten.

4.4 Portiokapje

1. Werking

Het portiokapje of Femcap® is een siliconenkapje dat op de baarmoedermond wordt geplaatst. Het portiokapje wordt, net als een pessarium, in combinatie met een zaaddodend middel gebruikt. Het portiokapje sluit de baarmoedermond af en voorkomt dat zaadcellen de baarmoeder binnen komen. In tegenstelling tot het pessarium hoeft het portiokapje niet aangemeten te worden. Er zijn drie standaardmaten: small voor vrouwen die nog niet zwanger zijn geweest, medium voor vrouwen die wel zwanger zijn geweest maar geen bevalling hebben gehad langs natuurlijke weg (dus na een miskraam, abortus of keizersnede) en large voor vrouwen die op natuurlijke wijze bevallen zijn.

2. Betrouwbaarheid

De betrouwbaarheid van het portiokapje varieert van 9 tot 26% bij goed gebruik.

3. Indicaties: geen

4. Contra-indicatie: geen

5. Bijwerkingen: geen

6. Werkende bestanddelen: het portiokapje is gemaakt van siliconen

7. Borstvoeding: deze methode is geschikt bij borstvoeding

8. Meer informatie:

Voordeel:

- het portiokapje wordt alleen gebruikt als er gemeenschap plaatsvindt.

5 Hormonale anticonceptie

5.1 Combinatiepreparaten

Combinatiepreparaten zijn: combinatiepil, vaginale ring en anticonceptiepleister.

5.1.1 De combinatiepil

1. Werking

Combinatiepreparaten bevatten een combinatie van oestrogeen en progestageen. Progestageen voorkomt een zwangerschap. Oestrogeen reguleert de maandelijkse menstruatie.

Door het gebruik van een combinatiepreparaat

- Worden de hypofysehormonen FSH en LH onderdrukt, waardoor follikelrijping wordt geremd. Er vindt geen ovulatie plaats.
- Wordt de uitrijping van het endometrium geremd, waardoor innesteling van de bevruchte eicel moeilijk is.
- Wordt het cervixslijm beïnvloed, waardoor de toegankelijkheid voor spermacellen vermindert.

Combinatiepillen worden ingedeeld in 'generaties' op basis van het soort progestageen. De tweedegeneratie pil bestaat uit levonorgestrel en wordt het meest gebruikt omdat deze pil door de samenstelling de minste bijwerkingen heeft. De derdegeneratie pil bevat norgestimaat. Norgestimaat wordt omgezet in levonorgestrel en wordt daarom soms een tweedegeneratiepil genoemd. De derdegeneratie pil heeft een tweemaal hoger risico op veneuze trombo-embolieën.

Bij de combinatiepil wordt onderscheid gemaakt tussen fasen: éénfase pil, tweefasen, driefasen en vierfasen pil. Bij de éénfase pil bevat elke pil dezelfde hoeveelheid oestrogeen en progestageen. Bij de meerfasenpillen bestaan de pillen uit verschillende hoeveelheden hormonen. Met de meerfasenpillen wordt de cyclus van de vrouw zo goed mogelijk nagebootst.

De combinatiepil wordt elke dag geslikt gedurende 3 weken met een stopweek.

Vrouwen met goed gereguleerde en ongecompliceerde diabetes mellitus jonger dan 35 jaar kunnen combinatiepreparaten gebruiken.

2. Betrouwbaarheid

De betrouwbaarheid van de combinatiemethode is optimaal als de vrouw op de eerste dag van de menstruatie begint met een combinatiepreparaat. Start zij later in de cyclus dan is gedurende de eerste zeven dagen aanvullende anticonceptie nodig. Het is raadzaam de combinatiepil routinematig op hetzelfde tijdstip van de dag in te nemen. Binnen 12 uur na het vergeten van de pil, kan deze alsnog worden ingenomen zonder dat dit de betrouwbaarheid extreem vermindert.

Als de vrouw binnen 3 uur na het innemen van de pil last krijgt van braken of waterdunne diarree dan kan de pil niet goed worden opgenomen. De regels van 'pil vergeten' wordt aangeraden. Een condoom kan als aanvullende anticonceptie gebruikt worden.

Vergeten pil: NHG-stroomschema vergeten pil

3. Indicaties: de tweede generatiepil kan gebruikt worden tegen acne.

4. Contra-indicaties:

In de volgende situaties is de pil niet geschikt:

- Rokende vrouwen boven de 35 jaar
- Vrouwen met trombose in de anamnese
- Migraine met een aura
- Doorgemaakt myocardinfarct
- Ischemisch CVA
- Diepe veneuze trombose
- Longembolie
- Trombolie
- Hormoonafhankelijke tumoren
- Gebruik van leverenzyminducerende medicamenten (anti-epileptica, rifampicine, Sint-Janskruid)
- Leverfunctiestoornissen

In de volgende situaties is de pil minder geschikt:

- Rokende vrouwen onder de 35 jaar
- Cardiovasculaire risicofactoren (roken, hypertensie, hypercholesterolemie diabetes mellitus type 1 en 2, hart- en vaatziekten bij ouders, broers of zussen jonger dan 60 jaar, obesitas (BMI > 30 kg/m²) of verhoogde middelomtrek (middelomtrek > 88 cm).

Adviseer vrouwen die roken een preparaat met alleen progestageen. Bij belaste familieanamnese voor veneuze trombose moeten de voor- en nadelen van een combinatiepreparaat afgewogen worden. Adviseer een pil met alleen progestageen.

5. Bijwerkingen

Het risico op ernstige bijwerkingen is klein. Het risico op trombose, hart- en vaatziekten, mamma- en cervixcarcinoom is licht verhoogd. Het risico op een cervixcarcinoom is klein, maar wel verhoogd bij langdurig gebruik. Dit is relatief het kleinst bij preparaten met levonorgestrel en norethisteron.

Bij draagsters van het BRCA1- of BRCA2-gen of vrouwen met een familiale belasting voor mammacarcinoom is bij langdurig pilgebruik het risico licht verhoogd. Hormonale anticonceptie

wordt afgeraden bij vrouwen boven de 30 jaar. Dit risico vermindert als de vrouw stopt met de pil. Het risico is na 10 jaar verdwenen.

Bij rokende vrouwen van 35 jaar en ouder is het cardiovasculaire risico verhoogd.

Het risico op het ontwikkelen van ovariumcarcinoom vermindert door pilgebruik.

Het risico op trombose bij het gebruik van de vaginale ring of pleister komt overeen met de derdegeneratiepil.

Bij ernstig braken of waterdunne diarree wordt aanvullende anticonceptie zoals condoom, dubbele dosering pil of geen seksuele activiteit geadviseerd.

Bij veel bloedverlies, hoofdpijn of buikpijn tijdens de stopweek kan geadviseerd worden om geen stopweek in te lassen.

Adviseer een stopweek als er doorbraakbloedingen zonder onderliggende oorzaak optreden.

De combinatiepil met cyproteronacetaat is het risico op veneuze trombo-embolieën groter dan bij een pil met levonorgestrel, norethisteron of lynestrenol (tweedegeneratiepil).

6. Werkende bestanddelen: progestageen, oestrogeen

7. Borstvoeding

Een combinatiepreparaat is niet geschikt bij borstvoeding omdat tijdens de eerste zes maanden na de bevalling de hoeveelheid en de kwaliteit van moedermelk vermindert. Het gebruik van combinatiepreparaten kan nadelig zijn voor de gezondheid van de baby. Het effect op de gezondheid van de baby bij het gebruik van een combinatiemethode 6 maanden postpartum is nog niet bekend.

8. Meer informatie

Een pil met levonorgestrel in combinatie met 30 microgram ethinylestradiol verdient de voorkeur. Deze combinatie is gunstiger wat betreft het risico op trombose. Andere combinatiepillen hebben geen voordelen wat betreft betrouwbaarheid en bijwerkingen.

Nadelen:

- Dagelijks slikken met kans op vergeten
- Kans op bijwerkingen
- Hormoonstommelingen
- De pil werkt niet tegen SOA's

Overzicht hormonale combinatiepreparaten

5.1.1.1 Microgynon 50

Eerste generatie	
Samenstelling	Ethinylestradiol 50 microgram, levonorgestrel 125 microgram
Contra-indicaties	Diep veneuze trombose, longembolie, PE, stoornissen die de bloedstolling beïnvloeden, trombose, hartaanval, beroerte, angina pectoris, TIA, ernstige diabetes, verhoogd cholesterol of triglyceriden, hyperhomocysteinemie, migraine met aura, leveraandoening of geelzucht, gezwel in de lever, borstkanker of kanker aan de geslachtsorganen, vaginale bloedingen zonder oorzaak, allergisch voor één van de bestanddelen.
Bijwerkingen	<u>Vaak (tussen de 1 en 10% van de gebruiksters)</u> stemmingswisselingen, depressie, gewichtstoename, hoofdpijn, misselijkheid, buikpijn, pijnlijke of gevoelige borsten.
Interactie andere geneesmiddelen	Sommige geneesmiddelen kunnen van invloed zijn op de werking van Microgynon. Het gaat om medicijnen voor de behandeling van: epilepsie, tuberculose, infecties met het hiv- en hepatitis C-virus, schimmelinfecties, artritis, artrose, hoge bloeddruk in de longbloedvaten. Ook sint-janskruid valt hieronder. Microgynon 50 kan de werking van andere geneesmiddelen beïnvloeden: medicijnen die cyclosporine bevatten, het anti-epilepsiemiddel lamotrigine (dit kan leiden tot een verhoogd aantal aanvallen), theofylline (wordt gebruikt bij de behandeling van ademhalingsproblemen), tizanidine (wordt gebruikt bij de behandeling van spierpijn en/of spierkrampen).
	<u>Bijsluiter</u>

5.1.1.2 Microgynon 20 en generiek

Eerste generatie	
Samenstelling	Ethinylestradiol 20 microgram, levonorgestrel 100 microgram
Contra-indicaties	Diep veneuze trombose, longembolie, PE, stoornissen die de bloedstolling beïnvloeden, trombose, hartaanval, beroerte, angina pectoris, TIA, ernstige diabetes, verhoogd cholesterol of triglyceriden, hyperhomocysteinemie, migraine met aura, leveraandoening of geelzucht, gezwel in de lever, borstkanker of kanker aan de geslachtsorganen, vaginale bloedingen zonder oorzaak, allergisch voor één van de bestanddelen.
Bijwerkingen	<u>Vaak (tussen de 1 en 10% van de gebruiksters)</u> stemmingswisselingen, depressie, gewichtstoename, hoofdpijn, misselijkheid, buikpijn, pijnlijke of gevoelige borsten.
Interactie andere geneesmiddelen	Sommige geneesmiddelen kunnen van invloed zijn op de werking van Microgynon. Het gaat hierbij om medicijnen voor de behandeling van: epilepsie, tuberculose, infecties met het hiv- en hepatitis C-virus, schimmelinfecties, artritis, artrose, hoge bloeddruk in de longbloedvaten. Ook

	<p>sint-janskruid valt hieronder.</p> <p>Microgynon 20 kan de werking van andere geneesmiddelen beïnvloeden: medicijnen die cyclosporine bevatten, het anti-epilepsiemiddel lamotrigine (dit kan leiden tot een verhoogd aantal aanvallen), theofylline (wordt gebruikt bij de behandeling van ademhalingsproblemen), tizanidine (wordt gebruikt bij de behandeling van spierpijn en/of spierkrampen).</p>
	<u>Bijsluiter</u>

5.1.1.3 Microgynon 30 en generiek

Tweede generatie	
Samenstelling	Ethinylestradiol 0,03 mg, levonorgestrel 0,15 mg
Contra-indicaties	Diep veneuze trombose, longembolie, PE, stoornissen die de bloedstolling beïnvloeden, trombose, hartaanval, beroerte, angina pectoris, TIA, ernstige diabetes, verhoogd cholesterol of triglyceriden, hyperhomocysteinemie, migraine met aura, leveraandoening of geelzucht, gezwel in de lever, borstkanker of kanker aan de geslachtsorganen, vaginale bloedingen zonder oorzaak, allergisch voor één van de bestanddelen.
Bijwerkingen	Vaak (tussen de 1 en 10% van de gebruikers) stemmingswisselingen, depressie, gewichtstoename, hoofdpijn, misselijkheid, buikpijn, pijnlijke of gevoelige borsten.
Interactie andere geneesmiddelen	<p>Sommige geneesmiddelen kunnen van invloed zijn op de werking van Microgynon. Het gaat hierbij om medicijnen voor de behandeling van: epilepsie, tuberculose, infecties met het hiv- en hepatitis C-virus, schimmelinfecties, artritis, artrose, hoge bloeddruk in de longbloedvaten. Ook sint-janskruid valt hieronder.</p> <p>Microgynon 30 kan de werking van andere geneesmiddelen beïnvloeden: medicijnen die cyclosporine bevatten, het anti-epilepsiemiddel lamotrigine (dit kan leiden tot een verhoogd aantal aanvallen), theofylline (wordt gebruikt bij de behandeling van ademhalingsproblemen), tizanidine (wordt gebruikt bij de behandeling van spierpijn en/of spierkrampen).</p> <p>Gebruik Microgynon 30 niet bij geneesmiddelen tegen hepatitis C met ombitasvir/paritaprevir/ritovanir en dasabuvir, omdat dit een verhoging van het ALATleverenzym (een leverfunctiebloedtest) kan veroorzaken</p>
	<u>Bijsluiter</u>

5.1.1.4 Stediril 30

Tweede generatie	
Samenstelling	Ethinylestradiol 30 microgram, levonorgestrel 150 microgram

Contra-indicaties	Diep veneuze trombose, longembolie, PE, stoornissen die de bloedstolling beïnvloeden, trombose, hartaanval, beroerte, angina pectoris, TIA, ernstige diabetes, verhoogd cholesterol of triglyceriden, hyperhomocysteïnemie, migraine met aura, leveraandoening of geelzucht, gezwel in de lever, borstkanker of kanker aan de geslachtsorganen, vaginale bloedingen zonder oorzaak, allergisch voor één van de bestanddelen.
Bijwerkingen	<p><u>Zeer vaak (meer dan 10% van de gebruikers)</u> Doorbraakbloeding/spotting.</p> <p><u>Vaak (tussen de 1 en 10% van de gebruikers)</u> Ontsteking van de vagina, inclusief schimmelinfectie (candidiasis), gewichtstoename, stemmingswisselingen, inclusief depressie, hoofdpijn, nervositeit, duizeligheid, misselijkheid, buikpijn, (jeugd)puistjes (acne), pijnlijke, gevoelige borsten, pijnlijke menstruatie, verandering in de menstruatie, veranderingen in vaginale afscheiding, uitblijven van de menstruatie.</p>
Interactie andere geneesmiddelen	<p>Sommige geneesmiddelen kunnen van invloed zijn op de werking van Stediril. Het gaat hierbij om medicijnen voor de behandeling van: epilepsie, tuberculose, infecties met het hiv- en hepatitis C-virus, schimmelinfecties, artritis, artrose, hoge bloeddruk in de longbloedvaten. Ook sint-janskruid valt hieronder.</p> <p>Stediril kan de werking van andere geneesmiddelen beïnvloeden: medicijnen die cyclosporine bevatten, het anti-epilepsiemiddel lamotrigine (dit kan leiden tot een verhoogd aantal aanvallen), troleandomycine (verhoogd risico op galstuwung).</p>
	<u>Bijsluiter</u>

5.1.1.5 Lovette

Tweede generatie	
Samenstelling	Ethinylestradiol 20 microgram, levonorgestrel 100 microgram
Contra-indicaties	Diep veneuze trombose, longembolie, PE, stoornissen die de bloedstolling beïnvloeden, trombose, hartaanval, beroerte, angina pectoris, TIA, ernstige diabetes, verhoogd cholesterol of triglyceriden, hyperhomocysteïnemie, migraine met aura, leveraandoening of geelzucht, gezwel in de lever, borstkanker of kanker aan de geslachtsorganen, vaginale bloedingen zonder oorzaak, allergisch voor één van de bestanddelen.
Bijwerkingen	<p><u>Zeer vaak (meer dan 10% van de gebruikers)</u> Doorbraakbloeding/spotting.</p> <p><u>Vaak (tussen de 1 en 10% van de gebruikers)</u> Ontsteking van de vagina, inclusief schimmelinfectie (candidiasis), gewichtstoename, stemmingswisselingen, inclusief depressie, hoofdpijn, nervositeit, duizeligheid, misselijkheid, buikpijn, (jeugd)puistjes (acne), pijnlijke, gevoelige borsten, pijnlijke menstruatie, verandering in de menstruatie, veranderingen in vaginale afscheiding, uitblijven van de menstruatie.</p>
Interactie andere geneesmiddelen	Sommige geneesmiddelen kunnen van invloed zijn op de werking Lovette. Het gaat hierbij om medicijnen voor de behandeling van: epilepsie, tuberculose, infecties met het hiv- en hepatitis C-virus, schimmelinfecties, artritis, artrose, hoge bloeddruk in de longbloedvaten. Ook sint-

	<p>janskruid valt hieronder.</p> <p>Lovette kan de werking van andere geneesmiddelen beïnvloeden: medicijnen die cyclosporine bevatten, het anti-epilepsiemiddel lamotrigine (dit kan leiden tot een verhoogd aantal aanvallen), troleandomycine (verhoogd risico op galstuwung).</p>
	Bijsluiter

5.1.1.6 Trigynon

Tweede generatie	Driefasenpil
Samenstelling	Ethinylestradiol 30-40 microgram, levonorgestrel 50-125 microgram
Contra-indicaties	Diep veneuze trombose, longembolie, PE, stoornissen die de bloedstolling beïnvloeden, trombose, hartaanval, beroerte, angina pectoris, TIA, ernstige diabetes, verhoogd cholesterol of triglyceriden, hyperhomocysteïnemie, migraine met aura, leveraandoening of geelzucht, gezwel in de lever, borstkanker of kanker aan de geslachtsorganen, vaginale bloedingen zonder oorzaak, allergisch voor één van de bestanddelen.
Bijwerkingen	<u>Vaak (tussen de 1 en 10% van de gebruiksters)</u> Gewichtstoename, stemmingswisselingen, hoofdpijn, misselijkheid, buikpijn, pijnlijke, gevoelige borsten.
Interactie andere geneesmiddelen	<p>Sommige geneesmiddelen kunnen van invloed zijn op de werking van Trigynon. Het gaat hierbij om medicijnen voor de behandeling van: epilepsie, tuberculose, infecties met het hiv- en hepatitis C-virus, schimmelinfecties, artritis, artrose, hoge bloeddruk in de longbloedvaten. Ook sint-janskruid valt hieronder.</p> <p>Trigynon kan de werking van andere geneesmiddelen beïnvloeden: medicijnen die cyclosporine bevatten, het anti-epilepsiemiddel lamotrigine (dit kan leiden tot een verhoogd aantal aanvallen), theofylline (behandeling van ademhalingsproblemen), tizanidine (behandeling van spierpijn en/of spierkrampen).</p>
	Bijsluiter

5.1.1.7 Trinordiol

Tweede generatie	Driefasenpil
Samenstelling	Ethinylestradiol 30-40 microgram, levonorgestrel 50-125 microgram
Contra-indicaties	Diep veneuze trombose, longembolie, PE, stoornissen die de bloedstolling beïnvloeden, trombose, hartaanval, beroerte, angina pectoris, TIA, ernstige diabetes, verhoogd cholesterol of triglyceriden, hyperhomocysteïnemie, migraine met aura, leveraandoening of geelzucht, gezwel in de lever, borstkanker of kanker aan de geslachtsorganen, vaginale bloedingen zonder oorzaak, allergisch voor één van de bestanddelen.

Bijwerkingen	<p><u>Zeer vaak (meer dan 10% van de gebruikers)</u> Doorbraakbloeding/spotting</p> <p><u>Vaak (tussen de 1 en 10% van de gebruikers)</u> Ontsteking van de vagina, inclusief schimmelinfectie (candidiasis), gewichtstoename, stemmingswisselingen, inclusief depressie, hoofdpijn, nervositeit, duizeligheid, misselijkheid, buikpijn, (jeugd)puistjes (acne), pijnlijke, gevoelige borsten, pijnlijke menstruatie, verandering in de menstruatie, veranderingen in vaginale afscheiding, uitblijven van de menstruatie.</p>
Interactie andere geneesmiddelen	<p>Sommige geneesmiddelen kunnen van invloed zijn op de werking van Trinordiol. Het gaat hierbij om medicijnen voor de behandeling van: epilepsie, tuberculose, infecties met het hiv- en hepatitis C-virus, schimmelinfecties, artritis, artrose, hoge bloeddruk in de longbloedvaten. Ook sint-janskruid valt hieronder.</p> <p>Trinordiol kan de werking van andere geneesmiddelen beïnvloeden: medicijnen die cyclosporine bevatten, het anti-epilepsiemiddel lamotrigine (dit kan leiden tot een verhoogd aantal aanvallen), troleandomycine (verhoogd risico op galstuwung).</p>
	<u>Bijsluiter</u>

5.1.1.8 Trinovum

Tweede generatie	Driefasenpil
Samenstelling	Ethinylestradiol 35 microgram, norethisteron 500-1000 microg
Contra-indicaties	Diep veneuze trombose, longembolie, PE, stoornissen die de bloedstolling beïnvloeden, trombose, hartaanval, beroerte, angina pectoris, TIA, ernstige diabetes, verhoogd cholesterol of triglyceriden, hyperhomocysteinemie, migraine met aura, leveraandoening of geelzucht, gezwel in de lever, borstkanker of kanker aan de geslachtsorganen, vaginale bloedingen zonder oorzaak, allergisch voor één van de bestanddelen.
Bijwerkingen	<p><u>Zeer vaak (meer dan 10% van de gebruikers)</u> hoofdpijn, braken, pijnlijke maandelijkse bloeding, onregelmatige maandelijkse bloeding, het regelmatig optreden van emotionele, gedragsgebonden en lichamelijke symptomen vlak voor de maandelijkse bloeding (premenstrueel syndroom, PMS).</p> <p><u>Vaak (tussen de 1 en 10% van de gebruikers)</u> Depressie, zenuwachtigheid, duizeligheid, te hoge bloeddruk, buikpijn, opgeblazen gevoel in de buik, diarree, puistjes (acné), rugpijn, spierkrampen, wegblijven van de maandelijkse bloeding, gevoelige borsten, pijn in de borsten, vaginale afscheiding, te sterke en/of langdurige maandelijkse bloeding, pijn in het bekken, afscheiding van cellen van de baarmoeder(hals), jeuk ter hoogte van de vagina of van de huid rond de vagina, onttrekkingsbloeding.</p>
Interactie andere geneesmiddelen	Sommige geneesmiddelen kunnen van invloed zijn op de werking van Trinovum. Het gaat hierbij om medicijnen voor de behandeling van: die rifampicine en rifabutine bevatten (deze worden gebruikt tegen tuberculose); tegen epilepsie (carbamazepine, eslicarbazepine acetaat, oxcarbazepine, natriumfenytoïne, barbituraten, rufinamide, topiramaat, felbamaat); tegen misselijkheid en braken agv chemotherapie ((fos)aprepitant), tegen tegen hiv en aids (nelfinavir, ritonavir, ritonavir versterkte (gebooste) proteaseremmers, nevirapine), tegen hcv (hepatitis C-

	virus) (boceprevir, telaprevir), die griseofulvine bevatten (dit wordt gebruikt tegen schimmelinfecties), die bosentan bevatten (gebruikt tegen hoge bloeddruk in de bloedvaten in de longen of zweertjes aan de vingers), die een galzuurbindend hars, bevatten (gebruikt tegen een te hoog cholesterolgehalte in het bloed, die modafinil bevatten (gebruikt bij narcolepsie, een bepaalde slaapproornis). Ook sint-janskruid valt hieronder.
	<u>Bijsluiter</u>

5.1.1.9 Mercilon en generiek

Derde generatie	Eenfasepil
Samenstelling	Ethinylestradiol 20 microgram, desogestrel 150 microgram
Contra-indicaties	Diep veneuze trombose, longembolie, PE, stoornissen die de bloedstolling beïnvloeden, trombose, hartaanval, beroerte, angina pectoris, TIA, ernstige diabetes, verhoogd cholesterol of triglyceriden, hyperhomocysteinemie, migraine met aura, leveraandoening of geelzucht, gezwel in de lever, borstkanker of kanker aan de geslachtsorganen, vaginale bloedingen zonder oorzaak, allergisch voor één van de bestanddelen.
Bijwerkingen	<u>Vaak (tussen de 1 en 10% van de gebruiksters)</u> Depressieve stemmingen, stemmingsveranderingen, gewichtstoename, hoofdpijn, misselijkheid, buikpijn, gevoelige borsten, pijnlijke borsten.
Interactie andere geneesmiddelen	Sommige geneesmiddelen kunnen van invloed zijn op de werking van Mercilon. Het gaat hierbij om medicijnen voor de behandeling van: epilepsie, tuberculose, infecties met het hiv- en hepatitis C-virus, schimmelinfecties, artritis, artrose, hoge bloeddruk in de longbloedvaten. Ook sint-janskruid valt hieronder. Mercilon kan de werking van andere geneesmiddelen beïnvloeden: medicijnen die cyclosporine bevatten, het anti-epilepsiemiddel lamotrigine (dit kan leiden tot een verhoogd aantal aanvallen). Gebruik Mercilon niet bij geneesmiddelen met ombitasvir/paritaprevir/ritonavir en dasabuvir gebruikt voor hepatitis C, omdat dit een verhoging van een leverenzym (ALAT, een leverfunctiebloedtest) kan veroorzaken.
	<u>Bijsluiter</u>

5.1.1.10 Marvelon en generiek

Derde generatie	Eenfasepil
Samenstelling	Ethinylestradiol 20 microgram, desogestrel 150 microgram
Contra-indicaties	Diep veneuze trombose, longembolie, PE, stoornissen die de bloedstolling beïnvloeden, trombose, hartaanval, beroerte, angina pectoris, TIA, ernstige diabetes, verhoogd cholesterol of triglyceriden, hyperhomocysteinemie, migraine met aura, leveraandoening of geelzucht, gezwel in de lever, borstkanker of kanker aan de geslachtsorganen, vaginale bloedingen zonder oorzaak,

	allergisch voor één van de bestanddelen.
Bijwerkingen	<u>Vaak (tussen de 1 en 10% van de gebruikers)</u> Depressieve stemmingen, stemmingsveranderingen, gewichtstoename, hoofdpijn, misselijkheid, buikpijn, gevoelige borsten, pijnlijke borsten.
Interactie andere geneesmiddelen	Sommige geneesmiddelen kunnen van invloed zijn op de werking van Marvelon. Het gaat hierbij om medicijnen voor de behandeling van: epilepsie, tuberculose, infecties met het hiv- en hepatitis C-virus, schimmelinfecties, artritis, artrose, hoge bloeddruk in de longbloedvaten. Ook sint-janskruid valt hieronder. Marvelon kan de werking van andere geneesmiddelen beïnvloeden: medicijnen die cyclosporine bevatten, het anti-epilepsiemiddel lamotrigine (dit kan leiden tot een verhoogd aantal aanvallen). Gebruik Marvelon niet bij geneesmiddelen met ombitasvir/paritaprevir/ritonavir en dasabuvir gebruikt voor hepatitis C, omdat dit een verhoging van een leverenzym (ALAT, een leverfunctiebloedtest) kan veroorzaken.
	<u>Bijsluiter</u>

5.1.1.11 Generiek

Derde generatie	Eenfasepil
Samenstelling	Ethinylestradiol 20 microgram, destogeen 75 microgram Ethinylestradiol 30 microgram, destogeen 75 microgram
Contra-indicaties	Diep veneuze trombose, longembolie, PE, stoornissen die de bloedstolling beïnvloeden, trombose, hartaanval, beroerte, angina pectoris, TIA, ernstige diabetes, verhoogd cholesterol of triglyceriden, hyperhomocysteïnemie, migraine met aura, leveraandoening of geelzucht, gezwel in de lever, borstkanker of kanker aan de geslachtsorganen, vaginale bloedingen zonder oorzaak, allergisch voor één van de bestanddelen.
Bijwerkingen	<u>Zeer vaak (meer dan 10% van de gebruikers)</u> Druppels of vlekjes of bloed (spotting) of tussentijds bloedverlies, hoofdpijn. <u>Vaak (tussen de 1 en 10% van de gebruikers)</u> Afscheiding en jeuk in de vagina als gevolg van infectie (vaginitis), waaronder spruw, gewichtstoename, depressieve buien, nervositeit, geïrriteerdheid, duizeligheid, stoornissen in het zien, misselijkheid, buikpijn, acne, gevoelige, pijnlijke of gezwollen borsten, veranderingen in afscheiding uit de borsten, pijnlijke menstruatie, veranderingen in de menstruatie met lichte en soms hevige bloedingen, korte of lichte menstruatie, uitblijven van de menstruatie. Tussentijds bloedverlies en spotting kunnen soms optreden gedurende de eerste maanden. Dit stopt meestal wanneer je lichaam is gewend aan gestodeen / ethinylestradiol. Als het blijft optreden, erger wordt of terugkomt moet je contact opnemen met je arts.
Interactie andere geneesmiddelen	Sommige geneesmiddelen kunnen van invloed zijn op de werking van Ethinylestradiol/gestodeen. Het gaat hierbij om medicijnen voor de behandeling van: epilepsie, tuberculose, infecties met het

	<p>hiv- en hepatitis C-virus, schimmelinfecties. Ook sint-janskruid valt hieronder.</p> <p>Ethinylestradiol/gestodeen kan de werking van andere geneesmiddelen beïnvloeden: medicijnen die cyclosporine bevatten, het anti-epilepsiemiddel lamotrigine (dit kan leiden tot een verhoogd aantal aanvallen).</p> <p>Gebruik Ethinylestradiol/gestodeen niet bij geneesmiddelen met lamotrigine, voor de behandeling van epilepsie; ciclosporine, om het immuunsysteem te onderdrukken; tizanidine, om spierspasmen te behandelen; levothyroxine, bij een onvoldoende werkend schildklierhormoon</p>
	<u>Bijsluiter</u>

5.1.1.12 Femodeen en generiek

Derde generatie	Eenfasepil
Samenstelling	Ethinylestradiol 20 microgram, destogeen 75 microgram Ethinylestradiol 30 microgram, destogeen 75 microgram voorheen Femodeen®
Contra-indicaties	Diep veneuze trombose, longembolie, PE, stoornissen die de bloedstolling beïnvloeden, trombose, hartaanval, beroerte, angina pectoris, TIA, ernstige diabetes, verhoogd cholesterol of triglyceriden, hyperhomocysteïnemie, migraine met aura, leveraandoening of geelzucht, gezwel in de lever, borstkanker of kanker aan de geslachtsorganen, vaginale bloedingen zonder oorzaak, allergisch voor één van de bestanddelen.
Bijwerkingen	<p><u>Zeer vaak (meer dan 10% van de gebruikers)</u> Druppels of vlekjes of bloed (spotting) of tussentijds bloedverlies, hoofdpijn.</p> <p><u>Vaak (tussen de 1 en 10% van de gebruikers)</u> Afscheiding en jeuk in de vagina als gevolg van infectie (vaginitis), waaronder spruw, gewichtstoename, depressieve buien, nervositeit, geïrriteerdheid, duizeligheid, stoornissen in het zien, misselijkheid, buikpijn, acne, gevoelige, pijnlijke of gezwollen borsten, veranderingen in afscheiding uit de borsten, pijnlijke menstruatie, veranderingen in de menstruatie met lichte en soms hevige bloedingen, korte of lichte menstruatie, uitblijven van de menstruatie.</p> <p>Tussentijds bloedverlies en spotting kunnen soms optreden gedurende de eerste maanden. Dit stopt meestal wanneer je lichaam is gewend aan gestodeen / ethinylestradiol. Als de klachten blijven optreden, erger worden of terugkomen dan moet contact opgenomen worden met de arts.</p>
Interactie andere geneesmiddelen	<p>Sommige geneesmiddelen kunnen van invloed zijn op de werking van Ethinylestradiol/gestodeen zijn. Het gaat hierbij om medicijnen voor de behandeling van: epilepsie, tuberculose, infecties met het hiv- en hepatitis C-virus, schimmelinfecties. Ook sint-janskruid valt hieronder.</p> <p>Ethinylestradiol/gestodeen kan de werking van andere geneesmiddelen beïnvloeden: medicijnen die cyclosporine bevatten, het anti-epilepsiemiddel lamotrigine (dit kan leiden tot een verhoogd aantal aanvallen).</p> <p>Gebruik Ethinylestradiol/gestodeen niet bij geneesmiddelen met lamotrigine, voor de</p>

	behandeling van epilepsie; ciclosporine, om het immuunsysteem te onderdrukken; tizanidine, om spierspasmen te behandelen; levothyroxine, bij een onvoldoende werkend schildklierhormoon
	Bijsluiter

5.1.1.13 Minulet

Derde generatie	Eenfasepil
Samenstelling	Ethinylestradiol 30 microgram, gestodeen 75 microgram
Contra-indicaties	Diep veneuze trombose, longembolie, PE, stoornissen die de bloedstolling beïnvloeden, trombose, hartaanval, beroerte, angina pectoris, TIA, ernstige diabetes, verhoogd cholesterol of triglyceriden, hyperhomocysteinemie, migraine met aura, leveraandoening of geelzucht, gezwellen in de lever, borstkanker of kanker aan de geslachtsorganen, vaginale bloedingen zonder oorzaak, allergisch voor één van de bestanddelen.
Bijwerkingen	<u>Zeer vaak (meer dan 10% van de gebruikers)</u> Doorbraakbloeding/spotting, ontsteking van de vagina, inclusief schimmelinfectie (candiasis), gewichtstoename, stemmingswisselingen, inclusief depressie, hoofdpijn, nervositeit, duizeligheid, misselijkheid, buikpijn, (jeugd)puistjes (acne), pijnlijke, gevoelige borsten, pijnlijke menstruatie, verandering in de menstruatie, veranderingen in vaginale afscheiding, uitblijven menstruatie.
Interactie andere geneesmiddelen	Sommige geneesmiddelen kunnen van invloed zijn op de werking van Minulet. Het gaat hierbij om medicijnen voor de behandeling van: epilepsie, tuberculose, infecties met het hiv- en hepatitis C-virus, schimmelinfecties. Ook sint-janskruid valt hieronder. Minulet kan de werking van andere geneesmiddelen beïnvloeden: medicijnen die ciclosporine bevatten, het anti-epilepsiemiddel lamotrigine (dit kan leiden tot een verhoogd aantal aanvallen). Gebruik Minulet niet bij geneesmiddelen met lamotrigine, voor de behandeling van epilepsie; ciclosporine, om het immuunsysteem te onderdrukken; Troleandomycine voor verhoogd risico op galstuwning.
	Bijsluiter

5.1.1.14 Cilest

Derde generatie	
Samenstelling	Ethinylestradiol 35 mg (oestrogeen), Norgestimaat 250 mg (progestageen)
Contra-indicaties	Diep veneuze trombose, longembolie, PE, stoornissen die de bloedstolling beïnvloeden, trombose, hartaanval, beroerte, angina pectoris, TIA, ernstige diabetes, verhoogd cholesterol of triglyceriden, hyperhomocysteinemie, migraine met aura, leveraandoening of geelzucht, gezwellen in de lever, borstkanker of kanker aan de geslachtsorganen, vaginale bloedingen zonder oorzaak, allergisch voor één van de bestanddelen.

Bijwerkingen	<p><u>Zeer vaak (meer dan 10% van de gebruiksters)</u> Hoofdpijn, maag-darmongemakken, braken, diarree, misselijkheid, veranderd patroon van maandelijks bloeding (bijvoorbeeld pijnlijker of met meer bloedverlies).</p> <p><u>Vaak (tussen de 1 en 10% van de gebruiksters)</u> urinegewinfectie, vaginale infectie, schimmelinfectie in de vagina (candidiase), overgevoeligheid, vocht vasthouden, toename of afname van het lichaamsgewicht, depressie, zenuwachtigheid, stemmingswisselingen, slapeloosheid, migraine, duizeligheid, vochtophoping (oedeem), maag-darmpijn, buikkrampen, opgeblazen gevoel, verstopping, winderigheid, puistjes (acne), huiduitslag, spierkrampen, pijn in armen en benen, rugpijn, wegblijven van de maandelijks bloeding, meer afscheiding uit de vagina, pijnlijke of gevoelige borsten, tussentijdse bloedingen, licht tussentijds bloedverlies (spotting), pijn in de borstkas, zich vermoeid en verzwakt voelen.</p>
Interactie andere geneesmiddelen	<p>Sommige geneesmiddelen kunnen van invloed zijn op de werking van Cilest. Het gaat hierbij om medicijnen voor de behandeling van: epilepsie, tuberculose, infecties met het hiv- en hepatitis C-virus, schimmelinfecties, artritis, artrose, hoge bloeddruk in de longvaten of zweertjes aan de vingers. Ook sint-janskruid valt hieronder.</p> <p>Cilest kan de werking van andere geneesmiddelen beïnvloeden: medicijnen die cyclosporine bevatten, het anti-epilepsiemiddel lamotrigine (dit kan leiden tot een verhoogd aantal aanvallen).</p>
	<u>Bijsluiter</u>

5.1.1.15 Yaz en generiek

Overige of vierde generatie	Eénfase pil zonder stopweek
Samenstelling	ethinylestradiol 20 microgram, drospirenon 3000 microgram
Contra-indicates	Diep veneuze trombose, longembolie, PE, stoornissen die de bloedstolling beïnvloeden, trombose, hartaanval, beroerte, angina pectoris, TIA, ernstige diabetes, verhoogd cholesterol of triglyceriden, hyperhomocysteinemie, migraine met aura, leveraandoening of geelzucht, gezwellen in de lever, borstkanker of kanker aan de geslachtsorganen, vaginale bloedingen zonder oorzaak, allergisch voor één van de bestanddelen.
Bijwerkingen	<p><u>Vaak (tussen de 1 en 10% van de gebruiksters)</u> Stemmingswisselingen, hoofdpijn, misselijkheid, pijnlijke borsten, menstruatieklasten zoals onregelmatig optredende menstruatie, wegblijven van menstruatie.</p>
Interactie andere geneesmiddelen	<p>Sommige geneesmiddelen kunnen invloed hebben op de bloedspiegel van Yaz, de bescherming tegen zwangerschap verminderen of onverwachts bloedverlies veroorzaken. Het gaat hierbij om medicijnen voor de behandeling van: epilepsie (bijvoorbeeld primidon, fenytoïne, barbituraten, carbamazepine, oxcarbazepine), tuberculose (bijvoorbeeld rifampicine), infecties met het hiv en hepatitis C-virus (zogenaamde proteaseremmers en niet-nucleoside reverse-transcriptaseremmers zoals ritonavir, nevirapine, efavirenz), schimmelinfecties (bijvoorbeeld griseofulvine, ketoconazol) o artritis, artrose (etoricoxib), hoge bloeddruk in de longbloedvaten (bosentan). Ook sint-janskruid valt hieronder.</p> <p>Yaz kan de werking van andere geneesmiddelen beïnvloeden: medicijnen die cyclosporine bevatten,</p>

	<p>het anti-epilepsiemiddel lamotrigine (dit kan leiden tot een verhoogd aantal aanvallen), theofylline (voor behandeling van ademhalingsproblemen), tizanidine (tegen spierpijn en/of spierkrampen).</p> <p>Gebruik YAZ 24+4 niet bij hepatitis C waarvoor geneesmiddelen met ombitasvir/paritaprevir/ritovanir en dasabuvir gebruikt worden, omdat dit een verhoging van het ALATleverenzym (een leverfunctiebloedtest) kan veroorzaken.</p>
	Bijsluiter

5.1.1.16 Volina®

Overige of vierde generatie	Eénfase pil zonder stopweek
Samenstelling	ethinylestradiol 20 microgram, drospirenon 3000 microgram
Contra-indicates	Diep veneuze trombose, longembolie, PE, stoornissen die de bloedstolling beïnvloeden, trombose, hartaanval, beroerte, angina pectoris, TIA, ernstige diabetes, verhoogd cholesterol of triglyceriden, hyperhomocysteinemie, migraine met aura, leveraandoening of geelzucht, gezwel in de lever, borstkanker of kanker aan de geslachtsorganen, vaginale bloedingen zonder oorzaak, allergisch voor één van de bestanddelen.
Bijwerkingen	Gevoelige of pijnlijke borsten, braken, gewichtsverandering, hoofdpijn, huidreacties, kanker, misselijkheid, migraine, oogirritatie bij gebruik contactlenzen, overgevoeligheidsreactie, verminderd libido, stemmingswisselingen, trombose, veranderende afscheiding vagina, oedeem, afscheiding uit tepel.
Interactie andere geneesmiddelen	<p>Sommige geneesmiddelen kunnen invloed hebben op de werking van Volina. Het gaat hierbij om medicijnen voor de behandeling van: epilepsie (bijvoorbeeld barbituraten, carbamazepine, fenytoïne, primidon, felbamaat, oxcarbazepine, topiramaat), tuberculose (bijvoorbeeld rifampicine), HIV- en hepatitis C-virusinfecties (zogenaamde proteaseremmers en non-nucleoside reverse transcriptase inhibitors zoals ritonavir, nevirapine, efavirenz), hoge bloeddruk in de bloedvaten in de longen (bosentan), schimmelinfectie (griseofulvine, ketoconazol), de symptomatische behandeling van artrose (etoricoxib). Ook sint-janskruid valt hieronder. Als u kruidenproducten wilt gebruiken die sint-janskruid bevatten terwijl u al Volina 0,03 mg/3 mg gebruikt, moet u eerst contact opnemen met uw arts.</p> <p>Volina kan effect hebben op de volgende geneesmiddelen: ciclosporine (geneesmiddel dat gebruikt wordt om afstoting van weefsel tegen te gaan na een transplantatie), het anti-epilepsiemiddel lamotrigine (dit zou kunnen leiden tot een verhoogd aantal aanvallen), tizanidine (geneesmiddel dat gebruikt wordt om spierkrampen te behandelen), theofylline (een geneesmiddel voor de behandeling van astma (benauwdheid die plotseling opkomt door kramp van spieren van de luchtwegen en zwelling in het slijmvlies van de luchtwegen).</p>
	Bijsluiter

5.1.1.17 Daylette

Overige of vierde generatie	Tweefasen pil
Samenstelling	ethinylestradiol 20 microgram, drospirenon 3000 microgram
Contra-indicates	Diep veneuze trombose, longembolie, PE, stoornissen die de bloedstolling beïnvloeden, trombose, hartaanval, beroerte, angina pectoris, TIA, ernstige diabetes, verhoogd cholesterol of triglyceriden, hyperhomocysteinemie, migraine met aura, leveraandoening of geelzucht, gezwel in de lever, borstkanker of kanker aan de geslachtsorganen, vaginale bloedingen zonder oorzaak, allergisch voor één van de bestanddelen.
Bijwerkingen	Gevoelige of pijnlijke borsten, braken, gewichtsverandering, hoofdpijn, huidreacties, kanker, misselijkheid, migraine, oogirritatie bij gebruik contactlezen, overgevoeligheidsreactie, verminderd libido, stemmingswisselingen, trombose, veranderende afscheiding vagina, oedeem, afscheiding uit tepel.
Interactie andere geneesmiddelen	<p>Sommige geneesmiddelen kunnen invloed hebben op de werking van Daylette. Het gaat hierbij om medicijnen voor de behandeling van: epilepsie (bijvoorbeeld barbituraten, carbamazepine, fenytoïne, primidon, felbamaat, oxcarbazepine, topiramaat), tuberculose (bijvoorbeeld rifampicine), HIV- en hepatitis C-virusinfecties (zogenaamde proteaseremmers en non-nucleoside reverse transcriptase inhibitors zoals ritonavir, nevirapine, efavirenz), hoge bloeddruk in de bloedvaten in de longen (bosentan), schimmelinfectie (griseofulvine, ketoconazol), de symptomatische behandeling van artrose (etoricoxib). Ook het kruidenmiddel sint-janskruid (<i>Hypericum perforatum</i>) valt hieronder. Als u kruidenproducten wilt gebruiken die sint-janskruid bevatten terwijl u al Daylette 0,03 mg/3 mg gebruikt, moet u eerst contact opnemen met uw arts.</p> <p>Daylette kan effect hebben op de volgende geneesmiddelen: ciclosporine (geneesmiddel dat gebruikt wordt om afstoting van weefsel tegen te gaan na een transplantatie), het anti-epilepsiemiddel lamotrigine (dit zou kunnen leiden tot een verhoogd aantal aanvallen), tizanidine (geneesmiddel dat gebruikt wordt om spierkrampen te behandelen), theofylline (een geneesmiddel voor de behandeling van astma (benauwdheid die plotseling opkomt door kramp van spieren van de luchtwegen en zwelling in het slijmvlies van de luchtwegen)).</p> <p>Gebruik Daylette niet bij hepatitis C waarbij geneesmiddelen met ombitasvir/paritaprevir/ritonavir en dasabuvir gebruikt worden, omdat dit een verhoging van een leverenzym (ALAT, een leverfunctiebloedtest) kan veroorzaken.</p>
	<u>Bijsluiter</u>

5.1.1.18 Yasmin en generiek

Overige of vierde generatie	Eenfasepil
Samenstelling	Ethinylestradiol 30 microgram, drospirenon 3 mg.
Contra-indicates	Diep veneuze trombose, longembolie, PE, stoornissen die de bloedstolling beïnvloeden, trombose, hartaanval, beroerte, angina pectoris, TIA, ernstige diabetes, verhoogd cholesterol of triglyceriden,

	hyperhomocysteinemie, migraine met aura, leveraandoening of geelzucht, gezwel in de lever, borstkanker of kanker aan de geslachtsorganen, vaginale bloedingen zonder oorzaak, allergisch voor één van de bestanddelen.
Bijwerkingen	<u>Zeer vaak (meer dan 10% van de gebruiksters)</u> Dikke witte afscheiding uit de vagina en schimmelinfecties in de vagina, neerslachtigheid, hoofdpijn, migraine, misselijkheid, menstruatiestoornissen, bloedingen en bloedverlies buiten de pauzeweek om, pijn in de borsten, gevoelige borsten.
Interactie andere geneesmiddelen	Sommige geneesmiddelen kunnen invloed hebben op de bloedspiegel van Yasmin. Het gaat hierbij om medicijnen voor de behandeling van: epilepsie, tuberculose, infecties met het hiv- en hepatitis C-virus, schimmelinfecties, artritis, artrose, hoge bloeddruk in de longbloedvaten. Ook sint-janskruid valt hieronder. Yasmin kan de werking van andere geneesmiddelen beïnvloeden medicijnen die cyclosporine bevatten, het anti-epilepsiemiddel lamotrigine (dit kan leiden tot een verhoogd aantal aanvallen), theofylline (voor behandeling van ademhalingsproblemen), tizanidine (tegen spierpijn en/of spierkrampen).
	<u>Bijsluiter</u>

5.1.1.19 Rosal

Overige of vierde generatie	Eenfasepil
Samenstelling	Ethinylestradiol 30 microgram, drospirenon 3 mg.
Contra-indicates	Diep veneuze trombose, longembolie, PE, stoornissen die de bloedstolling beïnvloeden, trombose, hartaanval, beroerte, angina pectoris, TIA, ernstige diabetes, verhoogd cholesterol of triglyceriden, hyperhomocysteinemie, migraine met aura, leveraandoening of geelzucht, gezwel in de lever, borstkanker of kanker aan de geslachtsorganen, vaginale bloedingen zonder oorzaak, allergisch voor één van de bestanddelen.
Bijwerkingen	
Interactie andere geneesmiddelen	Sommige geneesmiddelen kunnen invloed hebben op de bloedspiegel van Rosal. Het gaat hierbij om medicijnen voor de behandeling van: epilepsie, tuberculose, infecties met het hiv- en hepatitis C-virus, schimmelinfecties, artritis, artrose, hoge bloeddruk in de longbloedvaten. Ook sint-janskruid valt hieronder. Rosal kan de werking van andere geneesmiddelen beïnvloeden medicijnen die cyclosporine bevatten, het anti-epilepsiemiddel lamotrigine (dit kan leiden tot een verhoogd aantal aanvallen), theofylline (voor behandeling van ademhalingsproblemen), tizanidine (tegen spierpijn en/of spierkrampen).
	<u>Bijsluiter</u>

5.1.1.20 Zoely

Overige of vierde generatie	Meerfasen pil zonder stopweek
Samenstelling	Estradiol 1,5 mg, nomegestrol 2,5 mg
Contra-indicates	Diep veneuze trombose, longembolie, PE, stoornissen die de bloedstolling beïnvloeden, trombose, hartaanval, beroerte, angina pectoris, TIA, ernstige diabetes, verhoogd cholesterol of triglyceriden, hyperhomocysteinemie, migraine met aura, leveraandoening of geelzucht, gezwel in de lever, borstkanker of kanker aan de geslachtsorganen, vaginale bloedingen zonder oorzaak, allergisch voor één van de bestanddelen.
Bijwerkingen	<p><u>Zeer vaak (meer dan 10% van de gebruiksters)</u> Acne, menstratieveranderingen (bijvoorbeeld het uitblijven van de menstruatie of onregelmatige menstruatie)</p> <p><u>Vaak (tussen de 1 en 10% van de gebruiksters)</u> Minder zin in seks, depressie/neerslachtige stemming, stemmingsveranderingen, hoofdpijn of migraine, misselijkheid, zware menstruatie, pijnlijke borsten, pijn in de onderbuik, gewichtstoename.</p>
Interactie andere geneesmiddelen	<p>Sommige geneesmiddelen kunnen invloed hebben op de bloedspiegel van Zoely. Het gaat hierbij om medicijnen voor de behandeling van: anticonvulsiva (bijv. carbamazepine, topiramaat, fenytoïne, fenobarbital, primidon, oxcarbazepine, felbamaat); anti-infectieuze middelen (bijv. rifampicine, rifabutine, griseofulvine); sint-janskruid; bosentan en hiv- of hepatitis C (HCV) proteaseremmers (bijv. ritonavir, boceprevir, telaprevir) en NNRTI's (bijv. efavirenz).</p> <p>Zoely kan de werking van andere geneesmiddelen beïnvloeden: HCV-combinatietherapie ombitasvir/paritaprevir/ritonavir met en zonder dasabuvirkwamen ALAT-verhogingen tot meer dan 5 maal de bovengrens van normaal (ULN) significant vaker voor bij vrouwen die ethinyloestradiolbevattende geneesmiddelen gebruikten, zoals gecombineerde hormonale anticonceptiva.</p>
	<u>Bijsluiter</u>

5.1.1.21 Qlaira

Overige of vierde generatie	Meerfasen pil zonder stopweek
Samenstelling	Estradiolvaleraat 1-3 mg, dienogest 2-3 mg
Contra-indicates	Diep veneuze trombose, longembolie, PE, stoornissen die de bloedstolling beïnvloeden, trombose, hartaanval, beroerte, angina pectoris, TIA, ernstige diabetes, verhoogd cholesterol of triglyceriden, hyperhomocysteinemie, migraine met aura, leveraandoening of geelzucht, gezwel in de lever, borstkanker of kanker aan de geslachtsorganen, vaginale bloedingen zonder oorzaak, allergisch voor één van de bestanddelen.

Bijwerkingen	<p><u>Vaak (tussen de 1 en 10% van de gebruikers)</u> gewichtstoename, hoofdpijn, buikpijn, misselijkheid, acne, uitblijven van de bloeding, pijnlijke borsten, pijnlijke bloedingen, onregelmatig bloedverlies (zwaar, onregelmatig bloedverlies).</p>
Interactie andere geneesmiddelen	<p>Sommige geneesmiddelen kunnen invloed hebben op de bloedspiegel van Qlaira, de bescherming tegen zwangerschap verminderen of onverwachts bloedverlies veroorzaken. Het gaat hierbij om medicijnen voor de behandeling van: epilepsie (bijvoorbeeld primidon, fenytoïne, barbituraten, carbamazepine, oxcarbazepine), tuberculose (bijvoorbeeld rifampicine), infecties met het hiv en hepatitis C-virus (zogenaamde proteaseremmers en niet-nucleoside reverse-transcriptaseremmers zoals ritonavir, nevirapine, efavirenz), schimmelinfecties (bijvoorbeeld griseofulvine, ketoconazol) o arthritis, artrose (etoricoxib), hoge bloeddruk in de longbloedvaten (bosentan). Ook sint-janskruid valt hieronder.</p> <p>Qlaira kan de werking van andere geneesmiddelen beïnvloeden: medicijnen die cyclosporine bevatten, het anti-epilepsiemiddel lamotrigine (dit kan leiden tot een verhoogd aantal aanvallen).</p>
	<p><u>Bijsluiter</u></p>

5.1.2 Anticonceptie ring of vaginale ring

1. Werking

De vaginale ring (NUVARING®) is een kunststof ring die de vrouw zelf in de vagina inbrengt. Na drie weken wordt de ring verwijderd, waarna een stopweek volgt. De ring geeft oestrogeen en progestageen af dat door het slijmvlies van de vagina in het bloed komt. Als de ring vergeten wordt na de stopweek dan moet deze zo snel mogelijk weer worden ingebracht. Voor de zekerheid moet gedurende 7 dagen extra voorbehoedsmiddelen gebruiken (bijvoorbeeld een mannencondoom) worden.

2. Betrouwbaarheid

De vaginale ring is even betrouwbaar als de combinatiepil.

3. Indicaties: geen

4. Contra-indicatie

Diep veneuze trombose, longembolie, PE, stoornissen die de bloedstolling beïnvloeden, trombose, hartaanval, beroerte, angina pectoris, TIA, ernstige diabetes, verhoogd cholesterol of triglyceriden, hyperhomocysteïnemie, migraine met aura, leveraandoening of geelzucht, gezwel in de lever, borstkanker of kanker aan de geslachtsorganen, vaginale bloedingen zonder oorzaak, allergisch voor één van de bestanddelen.

Interactie andere geneesmiddelen:

Sommige geneesmiddelen kunnen van invloed zijn op de werking van de NuvaRing. Het gaat hierbij om medicijnen voor de behandeling van epilepsie, tuberculose, infecties met het hiv- en hepatitis C-virus, schimmelinfecties, artritis, artrose, hoge bloeddruk in de longbloedvaten. Ook het kruidenmiddel sint-janskruid valt hieronder.

De NuvaRing kan de werking van andere geneesmiddelen beïnvloeden: geneesmiddelen die ciclosporine bevatten, anti-epilepticum lamotrigine (dit kan leiden tot een verhoogd aantal aanvallen).

Gebruik NuvaRing niet bij hepatitis C waarvoor geneesmiddelen met ombitasvir/paritaprevir/ritonavir en dasabuvir gebruikt worden.

5. Bijwerkingen:

- Tijdens het vrijen kan de ring gevoeld worden. Dit kan onprettig zijn. De ring kan voor het vrijen verwijderd worden. Als deze binnen 3 uur teruggeplaatst worden is de werking betrouwbaar.
- Er kan irritatie van het slijmvlies van de vagina optreden, wat afscheiding veroorzaakt.
- Hoofdpijn, veranderlijke stemming, misselijkheid.
- Verhoogde kans op trombose (0,06%).

6. Werkende bestanddelen: ethinylestradiol 15 microgram en etonogestrel 120 microgram.
7. Borstvoeding: het gebruik van de NuvaRing wordt afgeraden bij borstvoeding.
8. Meer informatie: [bijsluiter](#)

Nadeel:

- de vaginale ring is duurder dan de pil.

Voordeel:

- niet elke dag aan anticonceptie denken
- zelf controle over inbrengen waardoor de menstruatie overgeslagen, uitgesteld of verschoven kan worden

5.1.3 Anticonceptiepleister

1. Werking

De anticonceptiepleister is een wekelijkse anticonceptiemethode. De pleister geeft de hormonen oestrogeen en progesterone af. Via de huid komen de hormonen in het bloed. De pleister wordt op de eerste dag van de menstruatie aangebracht. Drie weken achtereen wordt elke week een nieuwe pleister geplakt, daarna volgt een stopweek. Voor het uitstellen van de menstruatie kan de stopweek overgeslagen worden. De pleister is bekend onder de merknaam EVRA®.

De pleister moet op een schoon, droog, intact en gezond stukje huid van billen, romp, bovenarm of buik worden geplakt. Om huidirritatie te voorkomen wordt geadviseerd om steeds een andere plaats te kiezen. De pleister moet goed aangedrukt worden en de randen moeten goed hechten.

2. Betrouwbaarheid

De pleister (ethinylestradiol 20 microgram en norelgestromin 150 microgram) is bij vrouwen onder de 90 kilo even betrouwbaar als de combinatiepil. De pleister is niet geschikt voor obese vrouwen omdat de relatief dikke huid minder hormonen opneemt.

3. Indicaties: geen

4. Contra-indicaties

De anticonceptiepleister geeft zeer waarschijnlijk meer risico op trombose dan de tweede generatie pil. Ook bestaat er een verhoogde kans op hart- en vaatzieken. Deze wordt groter bij rokende vrouwen boven de 35 jaar.

5. Bijwerkingen: misselijkheid, mastopathie (meer dan bij het gebruik van de combinatiepil)

6. Werkende bestanddelen: Norelgestromin (0,203 mg per dag) en ethinylestradiol (0,0339 mg per dag).

7. Borstvoeding:

Het gebruik van de anticonceptiepleister wordt afgeraden bij borstvoeding.

8. Meer informatie: [bijsluiter](#)

Nadelen

- Rondom de pleister mogen geen huidverzorgingsproducten worden gebruikt in verband met loslaten van de pleister. Als de pleister loslaat moet deze binnen 24 uur vervangen worden.
- Aanbevolen wordt om de pleister elke dag te controleren of deze nog goed vastzit.
- Kan zichtbaar zijn.
- Moet elke week vervangen worden.

Voordelen

- Uitstellen, verschuiven of overslaan van de menstruatie is mogelijk.
- De pleister is waterbestendig.

5.2 Hormonale anticonceptie met alleen progestageen

5.2.1 Pil met alleen progestageen (minipil) (CERAZETTE®)

1. Werking

Cerazette remt de ovulatie, beïnvloedt het cervixslijm en geeft atrofie van het endometrium. Cerazette is een anticonceptiepil zonder oestrogeen. Cerazette heeft geen stopweek.

2. Betrouwbaarheid

Cerazette is even betrouwbaar als de combinatiepil.

3. Indicaties: geen

4. Contra-indicaties

Cerazette mag niet gebruikt worden bij: trombose, geelzucht, kankervormen die gevoelig zijn voor geslachtshormonen, onverklaarbare bloedingen uit de vagina.

Interacties met andere geneesmiddelen

Sommige geneesmiddelen kunnen van invloed zijn op de werking van Cerazette. Het gaat hierbij om medicijnen voor de behandeling van epilepsie, tuberculose, infecties met het hiv- en hepatitis C-virus, schimmelinfecties, hoge bloeddruk in de longbloedvaten, hypertensie, angina of bepaalde hartritmestoornissen. Ook het kruidenmiddel sint-janskruid valt hieronder.

Cerazette kan ook de werking van andere geneesmiddelen beïnvloeden: dit betreft dan geneesmiddelen met de stoffen ciclosporine of lamotrigine.

Anticonceptie met progestageen geven geen extra risico op trombose of op hart- en vaatziekten.

5. Bijwerkingen

Vaak (tussen de 1 en 10% van de gebruiksters):

Gewichtstoename, stemmingswisseling, neerslachtige stemming, verminderde zin om te vrijen (libido), hoofdpijn, misselijkheid, acne, pijnlijke borsten, onregelmatige of geen menstruatie.

6. Werkende bestanddelen: desogestrel (progestageen) 75 microgram.

7. Borstvoeding

Cerazette is de enige pil die geadviseerd wordt bij borstvoeding. Cerazette heeft geen invloed op de kwaliteit en hoeveelheid moedermelk. Ook heeft deze pil geen invloed op de groei en ontwikkeling van de baby.

8. Meer informatie: [bijsluiter](#).

Regulering van de menstruatie is niet mogelijk door het ontbreken van de stopweek. De menstruatie kan veranderen of uitblijven.

5.2.2 Prikpil

1. Werking

De prikpil bevat alleen progestageen (progesteron). De prikpil wordt elke 12 weken in een spier geïnjecteerd of onder de huid waar het hormoon geleidelijk aan het bloed wordt afgegeven.

De prikpil voorkomt de ovulatie of stelt deze uit. Daarnaast voorkomt de prikpil dat de bevruchte eicel zich innestelt in de baarmoeder. Bij de meeste vrouwen duurt het 5 tot 6 maanden na de laatste injectie voordat de prikpil is uitgewerkt. Wanneer er bijwerkingen zijn zal gewacht moeten worden tot de hormonen uitgewerkt zijn.

Als voor de prikpil wordt gekozen gaat de voorkeur uit naar de intramusculaire toedieningsvorm. De subcutane vorm geeft meer lokale huidreacties.

2. Betrouwbaarheid: de prikpil is even betrouwbaar als de combinatiepil.

3. Indicaties: geen

4. Contra-indicaties

De prikpil wordt ontraden bij: actuele veneuze trombo-embolische aandoening, progestageenafhankelijke tumoren, zoals mammacarcinoom, onverklaard vaginaal bloedverlies, ernstige leverfunctiestoornissen.

Interactie andere geneesmiddelen:

vrouwen die anti-epileptica slikken worden geadviseerd de prikpil te gebruiken.

Anticonceptie met progestageen geven geen extra risico op trombose of op hart- en vaatziekten.

5. Bijwerkingen:

Zeer vaak voorkomende bijwerkingen: lichte gewichtstoename, gewichtsafname, zenuwachtigheid, hoofdpijn, buikpijn.

Vaak voorkomende bijwerkingen: eetluststoornis, depressie, minder zin in seks, duizeligheid, spataderen, misselijkheid, opgeblazen gevoel, acne, haaruitval, huiduitslag, pigmentatiestoornis, rugpijn, vaginale afscheiding, gevoelige borsten, dysmenorroe, oedeem, slap voelen.

Onregelmatig vaginaal bloedverlies in de eerste maanden

Menstruatie kan uitblijven.

De prikpil wordt geassocieerd met afname van de botdichtheid. Het voordeel van de prikpil is echter groter dan het effect op de botdichtheid.³ Depo-Provera wordt bij jongvolwassenen alleen

voorgeschreven als andere anticonceptiemethoden ongeschikt zijn. Het botverlies wordt groter bij langdurig gebruik. In het algemeen herstelt het bot zich weer na het stoppen met Depo-Provera. Het wordt aangeraden om tijdens het gebruik van Depo-Provera voldoende calcium en vitamine D in te nemen.

6. Werkende bestanddelen

- Intramusculair: 150 mg medroxyprogesteron (moet elke 12 weken herhaald worden)
- Subcutaan: 104 mg medroxyprogesteron (moet elke 13 weken herhaald worden)

7. Borstvoeding: Depo-Provera en Sayana kunnen niet eerder dan 6 weken na de bevalling worden toegediend als het kind meer ontwikkeld is.

8. Meer informatie

Merken

Depo-Provera: [bijsluiter](#)

Sayana: [bijsluiter](#)

Nadeel:

- De menstruatiecyclus moet weer op gang komen. Dit duurt 6 tot 15 maanden
- De prikpil heeft geen stopweek waardoor er geen invloed kan worden uitgeoefend op de menstruatie.
- De subcutane vorm is duurder dan de intramusculaire vorm.

Voordeel:

- De prikpil wordt maar éénmaal in de 12 weken gezet.

5.2.3 Anticonceptiestaaftje (IMPLANON NXT)

1. Werking

Het implantatiestaaftje voorkomt de ovulatie of stelt deze uit. Daarnaast voorkomt het dat een bevruchte eicel zich in de baarmoeder nestelt.

Het implantatiestaaftje wordt, onder verdoving, onder de huid van de bovenarm ingebracht en geeft geleidelijk progestageen (progesteron) af in het bloed. Het implantaat werkt maximaal drie jaar (bij zwaardere vrouwen 2 jaar). Enkele weken na verwijdering komt de menstruatie weer op gang.

Het implantaat wordt op de eerste dag van de menstruatie ingebracht of drie weken na de bevalling en is direct betrouwbaar.

Het staaftje moet palpabel zijn. Als dit niet het geval is kan dit gecontroleerd worden met een echo.

2. Betrouwbaarheid

Het implantatiestaaftje is even betrouwbaar als de combinatiepil.

3. Indicatie: geen

4. Contra-indicatie

Actuele veneuze trombo-embolische aandoening, progestageenafhankelijke tumoren, zoals mammacarcinoom, onverklaard vaginaal bloedverlies, ernstige leverfunctiestoornissen.

5. Bijwerkingen: acne, hoofdpijn, pijnlijke borsten.

6. Werkende bestanddelen: progestageen

7. Borstvoeding: het implantatiestaaftje is geschikt bij borstvoeding.

8. Meer informatie: [bijsluiter](#)

Verloskundigen moeten bevoegd zijn om spiralen en implantatiestaaftjes te plaatsen. Om aan te tonen dat zij bekwaam zijn kunnen verloskundigen zich registreren op de bekwaamheidslijst. Om op deze lijst te komen zijn de volgende trainingen vereist:

- De [e-learning anticonceptie](#). Deze staat op de website van de KNOV
- Een vaardigheidstraining anticonceptie georganiseerd door St. KOEL, [DOK-H](#), [SAN](#) of de [Verloskunde Academie Maastricht](#).
- [In-vivotraining](#).

Nadelen

- Vaak minder, maar onregelmatig bloedverlies of de menstruatie blijft uit
- Geen stopweek waardoor de menstruatie niet gereguleerd kan worden.
- Bescherm niet tegen SOA's
- Het implantaat wordt verwijderd door de huisarts of gynaecoloog

Voordelen

- Werking duurt drie jaar
- Kan niet vergeten ingenomen te worden
- Na verwijdering is de vrouw direct vruchtbaar
- Het implantaat moet worden ingebracht door een huisarts of verloskundige. Het staafje wordt verwijderd door de huisarts of gynaecoloog

6 Intra-uterine methode

6.1 Koperspiraal

1. Werking

Het koperspiraal is een anticonceptiemethode zonder hormonen. Het koperspiraaltje is een T-vormig stukje plastic met een koperdraadje eromheen. Het koperspiraal geeft geleidelijk koper af. De koperionen zorgen voor een cytotoxisch of immobiliserend effect op de zaadcellen, waardoor een eikel niet bevrucht kan worden. Door een steriele ontsteking (lichaamsvreemde reactie) in het endometrium en deels in de tuba wordt innesteling van een eventueel bevruchte eikel voorkomen.

Een spiraal kan op elk moment van de cyclus worden ingebracht. Het meest ideale moment is tijdens de menstruatie omdat een zwangerschap dan uitgesloten is, ook biedt de spiraal direct bescherming. Een spiraal kan niet geplaatst worden in de eerste zes weken na de bevalling. De baarmoeder moet zich eerst goed herstellen.

Het plaatsen van een spiraaltje kan pijnlijk zijn en kan gepaard gaan met bloedverlies en soms flauwvallen.

Welke problemen kunnen er zijn tijdens de insertie? Meer informatie is te vinden op anticonceptie.nl

- Het ostium internum wordt niet gepasseerd
- De fundus wordt niet gevoeld
- Vasovagale collaps

Nacontroles: geadviseerd wordt om na het plaatsen een nacontrole te doen na de eerste menstruatie. De verloskundige inventariseert eventuele klachten en wordt in speculo gecontroleerd op zichtbare draadjes en op een eventuele partiële expulsie. Verder controles zijn alleen nodig bij aanhoudende klachten of verdenking van zwangerschap. De cliënt wordt op de hoogte gebracht van het type IUD dat is ingebracht. Zij dient na maximaal 5 jaar terug te komen voor overleg over eventuele vervanging. Voor T-safe geldt dat na 10 jaar overlegd moet worden over vervanging.

Informatie: [NHG-procedure plaatsing van een spiraal](#)

Verloskundigen moeten bevoegd zijn om spiralen en implantatiestaafjes te plaatsen. Om aan te tonen dat zij bekwaam zijn kunnen verloskundigen zich registreren op de bekwaamheidslijst. Om op deze lijst te komen zijn de volgende trainingen vereist:

- De [e-learning anticonceptie](#). Deze staat op de website van de KNOV
- Een vaardigheidstraining anticonceptie georganiseerd door [DOK-H](#), [SAN](#) of de [Verloskunde Academie Maastricht](#).
- [In-vivotraining](#).

2. Betrouwbaarheid

De betrouwbaarheid van het koperspiraal is hoog. De koperspiraal is ook betrouwbaar bij overgeven en diarree.

3. Indicatie: noodanticonceptiemiddel binnen 5 dagen na onveilig vrijen

4. Contra-indicaties

Een spiraal (koper- en hormoonspiraal) kan niet geplaatst worden in de eerste zes weken na de bevalling. De baarmoeder moet zich eerst goed herstellen.

De koperspiraal wordt ontraden bij vrouwen met onverklaard vaginaal bloedverlies, (buitenbaarmoederlijke) zwangerschap, infecties, SOA, anatomische afwijkingen of tumoren van de uterus of cervix. Ook bij hevige, langdurige of pijnlijke menstruatie wordt een koperspiraal afgeraden. Een koperspiraal wordt ook ontraden bij de ziekte van Wilson of een koperallergie

5. Bijwerkingen

De eerste drie weken na plaatsing is er een verhoogd risico op pelvic inflammatory disease. Dit risico is geassocieerd met het insertieproces en de aanwezigheid van een eventuele SOA.

Expulsie kan het ontstaan door onvoldoende diepe plaatsing of discrepantie tussen de afmeting van de uterus en die van de spiraal. Klachten zijn: spotting en pijnlijke sensaties in de onderbuik als gevolg van cervixprikkeling.

Het voorkomen van uterusperforaties ligt tussen de 0,0 en 2,6 per 1000 plaatsingen. Dit risico lijkt groter bij plaatsing postpartum en tijdens de borstvoeding. Dit kan buikpijn en bloedverlies veroorzaken.

Bij menstruatieklachten kan een koperspiraal ontraden worden omdat de menstruatie heviger, langer of pijnlijker kan worden.

Vrouwen die anti-epileptica slikken kunnen de koperspiraal gebruiken.

De menstruaties kunnen iets langer duren dan gewend en er kan meer bloedverlies en krampen optreden. Geeft vaak meer (normale) vaginale afscheiden. Dit kan geen kwaad.

6. Werkende bestanddelen: koperionen

7. Borstvoeding: een koperspiraal kan geplaatst worden bij borstvoeding.

8. Informatie voor verloskundigen

In Nederland wordt het koperspiraal T-Safe het meest gebruikt en is het meest effectief. De T-Safe biedt tien jaar bescherming tegen zwangerschap en is als enige spiraal voor deze duur geregistreerd. Andere koperspiralen zijn: Flexi-T 380, Flexi-T+ 300, Flexi-T+ 380, Gynefix 220, Multi-Safe CU 375 en Multi-Safe CU 375 short. Deze spiralen bieden vijf jaar bescherming. De Multi-Safe CU 375 short is

geschikt voor vrouwen met een baarmoeder < 6 cm. De Flexi-T 300 is geschikt voor vrouwen die nog geen kinderen gebaard hebben.

Bijsluiters: T-safe, Multi-Safe, Gynefix 220, Flexi-T

Nadelen

- Spiralen beschermen niet tegen SOA's
- De menstruatie kan niet gereguleerd worden
- De menstruatie kan langer duren en er kan meer bloedverlies optreden

Voordelen

- Een koperspiraal is hormoonvrij
- Het koperspiraal werkt ook als morningafter anticonceptie als deze binnen 5 dagen na onveilig vrijen geplaatst wordt
- Na het verwijderen van de spiraal is de vrouw weer snel vruchtbaar
- Een spiraal kan niet vergeten worden vergeten.

6.2 Hormoonspiraal

1. Werking

Hormoonspiralen zijn T-vormige spiralen die door de vorm goed in de baarmoeder blijven zitten. Onderaan de T-vorm zit een oogje waaraan twee draadjes vast zitten. Door het hormoon ontstaat atrofie van het endometrium, zodat innesteling van de bevruchte eicel onmogelijk is. Het cervixslijmvlies wordt onder invloed van levonorgestrel dik en taai waardoor de doorgang voor zaadcellen minder wordt.

Een spiraal kan op elk moment van de cyclus worden ingebracht. Het meest ideale moment is tijdens de menstruatie omdat een zwangerschap dan uitgesloten is, ook biedt de spiraal direct bescherming. Een spiraal kan niet geplaatst worden in de eerste zes weken na de bevalling. De baarmoeder moet zich eerst goed herstellen.

Het plaatsen van een spiraaltje kan pijnlijk zijn en kan gepaard gaan met bloedverlies en soms flauwvallen.

Welke problemen kunnen er zijn tijdens de plaatsing? Meer informatie is te vinden op www.anticonceptie-online.nl

- Het ostium internum wordt niet gepasseerd
- De fundus wordt niet gevoeld
- Vasovagale collaps

Nacontroles: geadviseerd wordt om een nacontrole te doen na de eerste menstruatie na het plaatsen. Verder controles zijn alleen nodig bij aanhoudende klachten of verdenking van zwangerschap. De cliënt wordt op de hoogte gebracht van het type IUD dat is ingebracht. Zij dient na maximaal 5 jaar terug te komen voor overleg over eventuele vervanging.

Informatie: [NHG-procedure plaatsing van een spiraal](#)

2. Betrouwbaarheid

Hormoonspiralen zijn net zo betrouwbaar als het anticonceptiestafje en het koperspiraal.

3. Indicaties

- Aan vrouwen die een oestrogeen hormoon gebruiken in verband met overgangsklachten, om (overmatige) groei van het baarmoederslijmvlies tegen te gaan (Mirena)
- Aan vrouwen die last hebben van versterkt menstrueel bloedverlies (Mirena)

4. Contra-indicaties:

Een hormoonspiraal kan niet geplaatst worden in de eerste zes weken na de bevalling. De baarmoeder moet zich eerst goed herstellen.

De hormoonspiraal wordt ontraden bij vrouwen met een (behandeld) mammacarcinoom, een actieve diepveneuze trombose of longembolie of een acute leverziekte of -tumor.

5. Bijwerkingen

Beide merken

Zeer vaak: > 10% van de gebruiksters

Ontsteking van de schaamlippen of vagina, hoofdpijn, buikpijn, pijn in het kleine bekken, verandering menstruatie met meer of minder bloedverlies, spotting, onregelmatige menstruatie (oligomenorroe), uitblijven van menstruatie (amenorroe).

Mirena: vaginale afscheiding

Kyleena: eierstokcysten, (jeugd)puistjes (acne)/vettige huid

Vaak: tussen de 1 en 10% van de gebruikers

Depressieve stemmingen/depressie, migraine, misselijkheid, pijnlijke menstruatie (dysmenorroe), gevoelige of pijnlijke borsten, uitstoting IUD (geheel of gedeeltelijk).

Mirena: gewichtstoename, zenuwachtigheid, verminderde libido, acne, overmatige lichaamsbehaaring, rugpijn, goedaardige cystes in de eierstokken,

Kyleena: infectie van de inwendige geslachtsorganen, vaginale uitscheiding, haaruitval.

Soms: 1 op de 100 gebruikers

Mirena: opgeblazen gevoel, haaruitval, jeuk, eczeem, pigmentvlekken, ontsteking inwendige vrouwelijke geslachtsorganen boven de baarmoederhals, endometritis, cervicitis/pap-smear normaal, klasse II, oedeem

Kyleena: overmatige lichaamsbehaaring

De eerste drie weken na plaatsing is er een verhoogd risico op pelvic inflammatory disease. Dit risico is geassocieerd met het insertieproces en de aanwezigheid van een eventuele SOA.

Expulsie kan het ontstaan door onvoldoende diepe plaatsing of discrepantie tussen de afmeting van de uterus en die van de spiraal. Klachten zijn: spotting en pijnlijke sensaties in de onderbuik als gevolg van cervixprikkeling.

Het voorkomen van uterusperforaties ligt tussen de 0,0 en 2,6 per 1000 plaatsingen. Dit risico lijkt groter bij plaatsing postpartum en tijdens de borstvoeding. Een uterusperforatie kan buikpijn en bloedverlies veroorzaken.

6. Werkende bestanddelen

Mirena: levonorgestrel (0,02 mg per dag).

Kyleena: levonorgestrel (0,009 mg per dag)

7. Borstvoeding: een spiraaltje kan geplaatst worden terwijl er borstvoeding wordt gegeven.

Kyleena: er zijn kleine hoeveelheden levonorgestrel gevonden in moedermelk van vrouwen die borstvoeding geven. Er zijn geen negatieve effecten waargenomen op de groei en ontwikkeling van zuigelingen of op de hoeveelheid of kwaliteit van de moedermelk.

8. Meer informatie: [bijsluiter Kyleena](#) en [bijsluiter Mirena](#)

Verloskundigen moeten bevoegd zijn om spiralen en implantatiestaafjes te plaatsen. Om aan te tonen dat zij bekwaam zijn kunnen verloskundigen zich registreren op de bekwaamheidslijst. Om op deze lijst te komen zijn de volgende trainingen vereist:

- De [e-learning anticonceptie](#). Deze staat op de website van de KNOV
- Een vaardigheidstraining anticonceptie georganiseerd door St. KOEL, [DOK-H](#), [SAN](#) of de [Verloskunde Academie Maastricht](#).
- [In-vivotraining](#).

Voor het plaatsen bepaalt de verloskundige of arts de grootte en de ligging van de baarmoeder. Om er zeker van te zijn dat de vrouw niet zwanger is wordt het spiraaltje meestal tijdens of vlak na de menstruatie ingebracht. Om eventuele pijn of krampen te verminderen kan een pijnstillertje ingenomen worden bijvoorbeeld paracetamol 1000 mg of ibuprofen 600 mg.

Nadelen:

- Er is geen stopweek daardoor kan de menstruatie niet gereguleerd worden
- Menstruatie kan veranderen of wegblijven
- Het hormoonspiraal biedt geen bescherming tegen SOA's

Voordeel

- Niet nadenken over anticonceptie
- Kyleena is beter zichtbaar op de echo dan Mirena door de zilveren ring.

7 Definitieve methoden

7.1 Sterilisatie van de vrouw

Sterilisatie is een blijvende methode om een zwangerschap te voorkomen. Er zijn twee vormen van sterilisatie

- a. Laparoscopische sterilisatie: hierbij wordt gebruik gemaakt van Falope-ringen, Filshie-clips of elektrocoagulatie. Met de Falope-ring wordt de tuba afgesloten. De Filshie-clip is gemaakt van titanium-siliconenrubber en zwelt op zodat het tubalumen wordt afgesloten. Het aantal vrouwen dat alsnog zwanger wordt varieert van 0,5 tot 2%
- b. Hysteroscopische sterilisatie: spiraalvormige implantaten of siliconenplugs of matrices worden in beide tubae aangebracht. 95% van de sterilisaties met implantaten is succesvol. Bij een succesvolle ingreep is deze 100% irreversibel. Tot drie maanden na de ingreep moeten vrouwen additionele anticonceptiemethoden gebruiken. Echografisch onderzoek, röntgenonderzoek of een hysterosalpingogram (HSG) toont aan of beide tubae afgesloten zijn.

Het verzoek voor hersteloperaties is groter bij vrouwen bij wie de ingreep plaatsvond voor hun dertigste jaar. Bij vrouwen met relatieproblemen en bij vrouwen die gesteriliseerd zijn na een keizersnede of na een bevalling.

Voor vrouwen die aan het einde van hun vruchtbare periode zijn en sterilisatie overwegen, kan het stoppen met hormonale anticonceptie nadelige gevolgen hebben door het (opnieuw) optreden van cyclusstoornissen.

7.2 Sterilisatie van de man

Een vasectomie is een relatief eenvoudige ingreep die bij de huisarts kan plaatsvinden. Bij een vasectomie wordt de continuïteit van de vasa deferentia onderbroken. De ingreep heeft weinig kans op complicaties zoals nabloedingen of infecties.

De eerste 3 maanden moet anticonceptie gebruikt worden totdat onderzocht is dat het zaad geen levende spermacellen meer bevat.

Betrouwbaarheid: na sterilisatie van de man is de kans op zwangerschap 0,1%.

8 Handige websites

Sites die geraadpleegd kunnen worden voor verloskundigen:

[KNOV-standpunt anticonceptie](#)

[KNOV-praktijkaart anticonceptie](#)

Sites voor verloskundigen en cliënten zijn:

[deVerloskundige.nl](#)

<http://www.anticonceptie.nl/> (dit is de site van MSD)

<http://www.anticonceptievoorjou.nl/> (deze site is voornamelijk gericht op jongeren onder de 25 jaar)

<https://www.borstvoeding.com/aanverwant/vruchtbaarheid/aconc.html#3>

www.thuisarts.nl

<https://www.zanzu.be/nl/taalkeuze> op deze site staat informatie over anticonceptie voor laaggeletterden

[College ter Beoordeling van Geneesmiddelen](#) op deze site staat informatie over anticonceptiemiddelen. In de Geneesmiddeleninformatiebank staan bijsluiters.

9 Literatuur

1. van der Wijden CL, Kurver M. Opmerkingen bij 'Depressie bij gebruik van hormonale anticonceptie'. Ned Tijdschr Obstet Gyn 2017;130(maart):62-3.
2. Depressie bij gebruik van hormonale anticonceptie? Ned Tijdschr Obstet Gyn 2016;129(december):159.
3. NHG-standaard anticonceptie. Utrecht: NHG, 2011.
http://nhg.artsennet.nl/kenniscentrum/k_richtlijnen/k_nhgstandaarden/Samenvattingskaartje-NHGStandaard/M02_svk.htm. (Geraadpleegd op 21 december 2017)
4. Landelijke abortusregistratie 2015. Utrecht: Rutgers, 2016.
<https://www.rutgers.nl/sites/rutgersnl/files/PDF/LARrapportage2015.pdf>. (Geraadpleegd op 19 oktober 2017).
5. Picavet C, Leusink P. Meer counseling in de NHG-standaard Anticonceptie nodig. Huisarts Wet 2017;60(8):393-5.
6. Edelman A, Micks E, Gallo MF, Jensen JT, Grimes DA. Continuous or extended cycle vs. cyclic use of combined hormonal contraceptives for contraception. Cochrane Database Syst Rev 2014(7):Cd004695.